

Glasilo
„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani.“

Urejuje:

Jakob Dimnik,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 14. in 15. Ljubljana, 16. mal. srpana 1896. XXXVI. leto.

Vsebina: Alojzij Kecelj: Učitelj in narod. — Moč, materijal in propali dijaki. — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — Drd. Ivan Borštnik: K šolski higijeni. — Beseda o naši reorganizaciji. — Naši dopisi. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Listnica uredništva.

Učitelj in narod.

(Alojzij Kecelj.)

Gle hoče človek srečen biti, treba se mu je učiti. Kar pa velja o posameznem človeku, to velja tudi o množini ljudi — o narodu. Vsak rodoljub naj dela na to, da ima narod dovolj priložnosti do učenja in sicer takó, da se učenje vjema s splošnimi potrebami t. j., skrbeti mu je za dobro urejeno šolo.

Brez pouka ni omike in brez te ne slobode v dobrem pomenu. — Bogastvo, moč in samostojnost narodova je sad dobrega šolstva, vsaj takó nas uči preteklost in sedanjost srečnih narodov. Nasprotno pa mi ni znano, da bi bil kak narod zaradi obče izobrazbe, oziroma predrage šole ubožal ali pa, da bi ga bila zgodovina označila s „fuit“. Zató pa vsak pošteno misleči rodoljub, ki dejanski, resnično in nesebično ljubi svoj rod, vse svoje moči zastavlja v to, da ga osreči. Z navdušeno besedo in dejanji vzbuja pri vsaki priliki ljubezen, zaupanje, unemo in požrtvovalnost pri o šoli in učiteljstvu napačno sodječih slojih, z nasveti in pravično kritiko pa zboljšuje duševne in materijalne potrebe, katere terja šola, da ji je mogoče ustrajati na potu svojega namena — do popolnosti. A koliko pa ima narod slovenski takih šolskih prijateljev, ki bi priporočali korist šole in vse ono, kar je ž njo v najtesnejši zvezi n. pr. spoštovanje in zaupanje do učiteljev,

ker brez slednjega ni upanja, da bi bil uspeh ugoden? S tem pa nikakor ne mislim reči, naj se učiteljstvo izjemoma blagruje, dasi bi stvari sami tako pretirovanje mnogo koristilo. A tega učitelj ne terja, pač pa si usoja prositi, da se njegovo delovanje ne sodi iz osebnih ali strankarskih namenov krivično ter da se morebitni neuspehi in napake nepristranski pretehtavajo z upoštevanjem razmer, ki so jih povzročile. Tako blagohotno sodelovanje šolstvo vzdržujočih in podpirajočih udov slovenskega naroda bi v kratkem času domače šolstvo povzdignilo na ono višino, s katere se z veseljem in zavestjo zre v srečno bodočnost narodovo.

Ali je upanje, da se pri nas doseže tako skupno delovanje? Ne rečem ne da in ne ne, ampak si usojam le podati nekaj, o čemur sem se sam prepričal, nekaj pa iz izkušenj stanovskih bratov in sestric:

1.) L. 189 je bil političen shod v nekem večjem kraju na Kranjskem. Zbralo se je mnogo radovednega ljudstva, da bi iz prve roke zvedelo, kje pohajkva z odprtimi rokami težko pričakujoča sreča Kranjcev in kaj jo ovira, da jo takó dolgo ni k nam. Nisem bil navzočen pri tem shodu, a zvedel sem iz prijateljevih ust, da je nek posveten gospod veliko narodne nesreče pripisal predragi brezverski šoli in tem nebodigatreba učiteljem, katerim je celo prisodil tudi nekaj sorodstva z židi. Nihče ni oporekal navdušenemu govorniku javno, a narod pa se je po shodu v domačem medsebojnem pogovoru domov grede izrazil: Bolje bi bilo, da bi bil ta gospod molčal! Vidite, takó govori narod, ki ljudsko šolo rabi in jo po uspehih dejanski pozna, a zopet drugače oni, ki želi ta narod zastopati.

2.) V nekem kraju je prosil učitelj za boljšo službo. Ko je narod to zvedel, takoj ga je prosil, naj še ostane. Svojo prošnjo pa je podprl s tem, da bo prosil za zvišanje tamošnje plače, ker je taka plača za učitelja premajhna — z dostavkom, da bo v slučaju neugodne rešitve sam skrbel za letni priboljšek. Tako misli narod o učiteljskih plačah, a njega zastopnik je pa na javnem kraju prav slabo obsodil učiteljstvo.

3.) Nek učitelj je bil na lastno prošnjo že dekretovan za drugo učiteljsko službo. A ko je narod zvedel, preprosil ga je z obljubo, da mu izpolni sleharno željo pri popravljanji stanovanja.

4.) V nekem zelo oddaljenem kraju, kjer se učitelji pogosto menjavajo, so tamošnji prebivalci učitelju po dvomesečnem službovanji ponudili brezplačno kurjavo samo zató, da bi ga smeli prištevati svojim.

5.) V neki vasi je bila šola zelo potrebna. Gosposka je silila zidati, a vaščanje so se v začetku branili, pozneje pa so ustregli tej potrebi. Šola se je s prihodom učiteljevim slovesno odprla, in pričel se je redni pouk ter ž njim novo življenje v vasi. Mahoma so se pre-

menili prejšni predsodki v ponos, ki ga neti nova stavba v dvojnem pomenu: kot ognjišče narodne vzgoje in kot okrasek vasi. In če danes ta pošteni narod opomniš na mali odporček, sramuje se ga, zakaj troški zidanja so zaradi dobrega gospodarstva znašali za najbogatejšega in največjega posestnika 70 gld., katere je plačal v treh letnih obrokih.

Navedel bi lahko še mnogo takih vzgledov, a jih opuščam, ker itak jasno govoré dostojna šolska poslopja o zavedni požrtvovalnosti našega naroda.

Ker sem že pri prvem vzgledu povedal, zakaj narod ugodno o šoli sodi, mi je še odgovoriti na vprašanje: Zakaj nekaterniki takó trdo govoré o nji?

Našim nasprotnikom nočem podtikovati kakih skrivnih namenov, ker jih kot človek tudi ne morem vedeti. Pač pa si mislim, da ti govorniki zató tako govoré, ker našega šolstva ne poznajo po praksi, temveč le po časopisih in brošurah. V teh se naznanjajo med drugim, nič ne tajim, tudi resnične napake in veliki pregreški poleg drznih izmišljotin. Med nami se kaj takega ne godi, pač pa v krajih, kjer bivajo ljudje raznih veroizpovedanj. In take šoli in učiteljstvu kvarljive novice se popriime z obema rokama ter jo pri javnih nastopih razteguje in žalibog tudi raztegne tako na široko, da ž njo pokrije vse šolstvo. Ker se pa to zagrinjalo celo govorniku teorije zdi pretemno, osvetli je navadno, a gotovo, če je kak učitelj navzočen; vidite, takó je tam, a pri nas pa hvala Bogu še ni takó hudo, ker imamo vestne učitelje; vender pa vam je treba pravočasno skrbeti, da se tudi pri nas kaj takega ne zgodi. Potem našteje, koliko se potroši za učitelje ter učiteljice in koliko stanejo šolske palače. Kar s tisoči se drgne ob narod takó dolgo, da ta, nevajen takó visokih števil, omanljen pritrdi govornikovemu sklepu: to je pa res preveč! Ali se morda s takim stokanjem koristi ugledu šolstva, ali pa se ž njim zboljšuje gospodarsko stanje naše dežele? Ali misli oni, ki čuti v sebi sposobnost deželnega poslanca, dobrega deželnega gospodarja in kovača narodne sreče, da kmet ložje šolski naklad plačuje, če mu ga nalaga s krvavečim srcem in tresočim glasom? Isti, ki res želi narodu sreče, ne bode s pretiravanjem šolskih bremen budil mržnjo do šole, ampak bo skušal ublažiti ta bremena.

Šola je potrebna. To priznava že vse prebivalstvo, in če je kaj izjem, so te na napačnem potu, kar mi bo vsak pameten človek pritrdil. In čemur se ne moremo izogniti, tega se poprimimo z veseljem in treznim premislekom. Saj šolska poslopja na deželi niso takó draga, kakor se nam kažejo v proračunih. Plaka v lepem zimskem času z dovažanjem materijala marsikak stotak odstriže; pa tudi ostali proračunjeni denar ostane večinoma doma. Učiteljske plače, ki znašajo na leto 344.309 gld., niso takó huda žrtev. Za ta denar se poučuje

84.000 otrok. Na vsakega šolarja pridejo povprečno na leto 4 gld. Ker pa plačuje Ljubljana skoraj polovico davkov, znaša letni prispevek za šolarja na deželi le 2 gld., kar pa tudi ostane v šolski občini, ker učitelji navadno ne nadlegujejo hranilnic z vlaganjem denarja. Mnogo stanejo neobhodno potrebni troški za vzdrževanje telesa kratkega življenja, a troški za vzgajanje neumrjoče duše pa le 2 gld. Slab oče, slaba mati, ki bi se branila pritrjavati na leto par gld. za likanje duše svojega otroka, a še mnogo slabši pa je oni, ki takim ljudem daje potuho. Naj bi ti govorniki raje premišljevali, kam bi brez šole zašla morala 84.000 otrok, med katerimi je mnogo takih, ki se starišev ne boje ter jih le strah in spoštovanje pred duhovnimi in svetnimi učitelji ohranjuje na pravi poti.

Zopet drugi pa podtikavajo učiteljstvu neuspehe. Jaz poznam več šol, in v vseh so uspehi prav dobri ali vsaj dobri; za vso deželo pa tega seveda ne morem vedeti. Zató si bom pomagal z izjavo gosp. deželnega predsednika, kateri je nadzoroval mnogo kranjskih šol v raznih krajih in ima poleg tega vsa poročila okr. šol. nadzornikov v rokah. In ta gospod, dejanski in teoretično v naših šolah poučen, je na razna sumničenja deželnih poslancev gledé neuspehov rekel blizo takole: „Učitelji na Kranjskem dosežajo prav povoljne učne uspehe, in če še upoštevamo, da mesto 800 le 565 učiteljev poučuje nad 83.000 otrok večinoma po jednorazrednicah, pač ne moremo več zahtevati od učiteljev, kakor v istini storé“.

A posamezniki pa še ne prenehajo! Ko se jim jedno orožje izvije iz rok, poprimejo se zopet drugéga. Takó je nek gospod, hoteč koristiti ugledu šolstva, imenoval učitelje ponesrečene dijake. Mogoče, da bi mu bil kdo pritrdil, ko bi bil naštel tiste osebe, a kar vse v jeden koš metati, zdi se vsaj meni krivično. Ali ni med nami mnogo učiteljev, ki so dovršili gimnazij ali realko? Na vseučilišče niso mogli, ker niso imeli drobiža, za duhovski stan pa ne poklica. Ali so to ponesrečeni ali propali dijaki? Nekaterim ni šla grščina, drugim zopet ne latinščina in prestopili so na učiteljišče, ker so imeli več veselja do učiteljskega stanu nego do učenja nepriljubljenih jim jezikov. Poznam pa tudi take, ki so z boleznijo izgubili kak gimnazijski razred in so se raje posvetili učiteljskemu stanu, kakor da bi bili ponavljali. Da to niso ponesrečeni ali propali dijaki, temveč z dušo in telesom učitelji, kaže njih uradno in javno delovanje. Pa recimo v nasprotnikovem zmislu, da vsi ti še niso imeli poklica do učiteljskega stanu, ko so prestopili prag učiteljišča. Brez greha sme verjeti tudi naš nasprotnik, da bi ga tam tekom 4, 3, 2 let napolnili s poklicnim duhom. Kje se pa naši fantje navzemo vojaškega duha? Morda doma pri svojih izvoljenkah? Sploh pa ni nihče ponesrečen dijak, ki je dovršil

svoje študije bodisi za dobrega ali slabega učitelja, profesorja, zdravnika i. t. d.; saj še nikdar niso bili vsi ljudje jednaki.

Vesel pojav gledé učiteljskega stanu pa sem opazil v nekem slov. literarnem listu. V zelo zanimivi povesti slika pisatelj učitelja takó, kakoršen je in kakoršen mora biti — mož poštenjak. Nasprotno pa se ne morem načuditi uredniku drugega slov. literarnega lista, ker je vzprejel spis, v katerem se ponižuje učiteljstvo. Oče tega spisa je privoščil staremu, nadušljivemu nadučitelju krmežljivo, suhljato zakonsko ženico, učitelja (dva) pa je ošemil, kakor ravnatelj kakega cirkuza svojega muhastega Avgusta, s čudovito nerodnostjo in neokretnostjo. Takó duhovito naslikana je posedal ob prostem času v trško krčmo, kjer se pije poleg vodenega čvička in starega grenkega piva menda tudi fini „fabriški šnops“, da sta „fižolkala“ ali pa kvar-tala za užigalice v družbi po konjskem potu smrdečih voznikov. Nam gotovo ne ugajajo taki spisi in upam, da tudi ukus slovenske inteligencije še ni takó pokvarjen, da bi mu šla taka hrana v slast. Taka pisava pa ni kvarljiva samo jednemu stanu, ampak celemu narodu. Recimo, da se ta spis prevede v nemščino. Kaj si bodo mislili Nemci o kulturi Slovencev, ki imajo take učitelje. In kdo naj Nemcu oporeka v slučaju politične uporabe, ko se sklicuje na Slovenca-realista?

Navedel sem razne glasove za in proti našemu stanu, ki so odmevali le kratko dobo na prostem, med štirimi stenami ali pa še odmevajo na potrpežljivem popirji. Ali ni vse to grda nehvaležnost, kar se piše in govori proti slovenskemu učitelju s slovensko besedo? Proti učitelju oziroma učiteljici, ki je z mnogimi umotvori obogatil slov. literaturo, ustvaril slov. pedagogiko in knjižnico za mladino, spisal učne knjige, zboljšal metodo, sestavil terminologijo za pouk v ženskih ročnih delih, ustanovil bralna in pevska društva v izobrazbo naroda, katerim je večinoma učitelj če že ne duša, pa vsaj velik sotrudnik. Vse to pa zvršuje po strogo izvršeni službi brezplačno, nesebično, iz golega rodoljubja do iskreno ljubljenega naroda. — Kake razpoke bi nastale v narodnem življenji, ko bi se duševno delo učiteljev uničilo, in bi se učiteljstvo umaknilo javnemu delovanju! Kdo bo nadomeščal to duševno delo in tisočake, ki jih od svojih malenkostnih plač polaga leto za letom na domovinski oltar? Poleg tega pa si vzdržuje učiteljska društva, ki mu niso v zabavo, ampak v vežbanje za svoj poklic. Ta društva so nekako dopolnilo uradnih okr. učiteljskih konferencij, da se v njih obdelava v polni meri učna metoda, kar v prvih ni možno zaradi jednokratnega snidenja v letu. Društvena zborovanja so, rekel bi, nekaka „metrga“, v kateri se gnete duševno testo v tako obliko, da je otroci lahko in radi povživajo in se tudi trajno odebelé, ker je že toliko lepa pridejanega, da se krepko drži otroškega spomina. Da ti shodi stanejo novcev, umevno je vsakemu, da se darujejo

posredno šoli po učitelju, treba je pa vendar povedati vsaj nekaterikom, ki ne poznajo ali nočejo poznati teh blagih činov in učinkov! Na takó delajoče učiteljstvo bi moral biti vsak narod ponosen. Saj neuspehov menda ni, in če so, niso temu krivi učitelji, ker še nimajo takih pušek, da bi na razne distance streljali abece v spomin onim otrokom, katerim je pot do šole zastavila bolezen, sneg, povodenj, pomanjkanje sedežev v šoli, zanikrnost i. t. d.

Vsega tega pa nisem omenil iz baharije, ampak le za to, da obvarujem nekaternike greha krive obsodbe. Marsikateri misli, da mora pri tej ali drugi priliki govoriti in si v tej dozdevni stiski izbere pohlevnega učitelja, češ, tega se bom lotil, ker zna voljno prenašati vsako gorje, tolažeč se s svetopisemskim rekom: „Blagor jim, ki po nedolžnem preganjanje trpe! . . .“ Omenjam pa tudi zató, da vsak v svojem kraji pri vsaki priliki in vselej zabranjuje svojega bližnjega pred takim grehom, ki ne krade samo bližnjemu časti in poštenja, temveč neti tudi sovrašтво ter ovira razvoj šolstva in omike. To pa nam ne bo težko, saj smo visoki politiki in to moramo biti, ker je šola politikum. Toda naša politika je med štirimi stenami, ki se prične z abece in neha, ko smo dovedli svojo stranko takó daleč, da je dobila v vseh predmetih oni temelj, na katerem more zidati v izbranem poklici t. j. stanu svojo časno in večno srečo. In osreči se vsak s temi temelji neobhodno potrebnih vednostij, če šoli odrasli živi po učiteljevih naukih in se izobrazuje na podlagi znanega najbolj iz onih predmetov, ki so mu v izbranem poklici najbolj potrebni. Taki uspehi naše polike nam ne bodo v škodo, ker hvaležnost še ni izmrla. Pač pa se ne bo sreča smehljala onemu, ki raje svoj sluh nastavlja zapeljivim, strasti vzbujajočim govorom in pogovorom, mesto da bi se ravnal po prejetih naukih in lepih vzgledih, katere mu je učitelj svoječasnó z velikim trudom vtisnil v spomin ali potom jezikovnega in zgodovinskega pouka ali pa potom vestno presojenih knjig za mladino. Kolikrat se nevedoma uniči to delo dandanes, ko se kar po strojevo govori brez vsestranskega premisleka. Marsikateri govornik misli, da ne pohujšuje, ko vidi pred seboj le odrasle poslušalce. Toda, ko ti pridejo domov, pripovedujejo vse takó ali še trše, kakor so slišali družini v navzočnosti otrok, ker na kmetih še ne poznajo spalne sobe, sobe za otroke, salona i. t. d. Lahko si mislimo, koliko izgubi učitelj na spoštovanji pri otrocih, ko prebavljajo po očetovih ustih vzprejeto mržnjo: „Koliko ti šomaštri našega denarja požró“. Brez težave bi se prenašali taki poniževalni udarci, ko bi veljali samo učiteljevi osebi in ne javnemu funkcionarju, kateremu se na tak način odtuja preje mu zaupno udana mladež ter s tem obtežuje vzgoja, pouk in vzdržavanje discipline, s katero je pričeti že v zgodnji mladosti, da dobi cerkev dobre kristjane in cesar poštene državljane. S takim nepre-

mišljenim govorjenjem se po jedni strani udari nedolžnega učitelja, mladeži se oteži že priljubljena pot v šolo, starišem pa že navajeno pošiljanje; po drugi strani se pa pokaže pravega sebičneža. — Saj mora vsak človek imeti sredstva za življenje, torej tudi taki govorniki. Tisti, ki služijo kruh z glavo, zajemajo iz jednega in istega vira le po različnih potih in načinih. Toda takrat, ko si sam pridobiva iz tega vira sladko hrano, ne smili se mu narod, pač pa se takrat, ko narod reže grenek kruhek svojemu učitelju, mislim, da ne pretiramam, največjemu dobrotniku za duhovnikom, tolče ob koščeno trdnjavo svojih pluć, da te mileje zapojó: ubogi davkoplačevalec, ubogi kmet!

Morda se mi bo oporekalo, češ, saj se ne govori takó ostro, in učinek teh govorov ni takó hud. Prvemu delu tega ugovora se lahko pridružim, ker sem take govore po vsebini bral ali pa sem jih po drugih zvedel, nikakor pa ne drugemu, ker učinek je tudi lahko sad različnega razumevanja ali pa pretiravanja, kakor kaže ta vzgled:

V nekem kraju sta se ob cesti pogovarjala dva kmeta. Jeden reče proti drugemu, kazoč na šolo z nad 500 otroci in s petimi učitelji: Vidiš, tam-le bo kmalo dva hudič vzal! In obrnivši se proti drugemu, jedno uro oddaljenemu kraju, kjer je dvorazrednica z 240 otroci: tam pa jednega! In prav je takó! Čemu jih bomo toliko redili? Ali ni to žalosten pojav malega davkoplačevalca, ki v razsvetljenem 19. stoletju v jedni minuti takó hladnokrvno prepušča hudiču kar po tri žive učitelje, oziroma učiteljice samo zató, da bode plačeval na leto 50 kr. manj davka.

Dovolj naj bode teh vzgledov za in proti šolstvu. Prvi nam dajo zadoščenje in upanje na boljšo bodočnost, drugi nas pa žalibog izzivljajo ter obtežujejo že itak težavno službo našo. Naših neprijateljev število se čedalje manjša, a večajo se vrste onih, kateri v vsem svojem dostojanstvu ne zabijo prvih svojih učiteljev. Pač zelo pokvarjen človek je isti, ki bi ga ne presunil spodbudljiv vzgled milostljivega gospoda knezoškofa dr. Mihaela Napotnika, ko je 4. julija 1891. l. pri vzprejemu nagovoril šol. ravnatelja Fr. Jamšeka povodom birmovanja v Rajhenburgu rekoč: „Presrčno me veseli, videti svojega prvega učitelja; vedno sem Vas ohranil v svojem srci“. — Pri obedu pa mu je z laskavimi besedami napil nekako takó-le: „Nehvaležno bi bilo, ako bi se ne spominjal moža, ki je tukaj v naši sredini ...“ V nadaljnjem svojem govoru je povdarjal veliko važnost učiteljskega delovanja, dokazujoč to z besedami sv. pisma: Tisti, ki druge poučujejo, se bodo svetili, kakor zvezde na nebu. Vidno ganjen je g. Jamšeka zagotavljal, da se v svojih vsakdanjih molitvah tudi njega spominja. Takó sodi visok cerkveni dostojanstvenik o učiteljstvu. On se ne sramuje svojega učitelja,

ampak očitno pred zbranim narodom je izrazil notranji čut svojega plemenitega srca do onega, ki mu je podajal prve nauke.

Ta dogodba pa tudi nam molčé kaže, s kakšnim delovanjem se doseže tako odlikovanje.

Vi, neprijatelji šole in učiteljstva, posnemajte ta vzgled in priznajte učitelju to, kar mu gre! Opustite nepotrebno pretiravanje bremen, ki davkoplačevalcu ne koristi prav nič, pač pa ovira vzgojo in pouk. Odpravljajte raje prestopke posameznikov brez namigavanja na ves stan ter sploh delujte v to, da napredujemo vsopredno z drugimi narodi, ker drugače je narodna smrt neizogibna. Podpirajte trudeče se in vse dobro hoteče učiteljstvo, da ne bode imelo samo posameznih prijateljev na svoji strani, ne častne manjšine ali večine, ampak ves narod. Ko zavlada taka neprodorna sloga med učiteljem in narodom, bo slednji, če že ne z veseljem, vsaj z zavestjo, da podpira dobro, koristno in potrebno stvar, dajal potrebščine za šolstvo brez zle volje, kar se že v mnogih krajih godi. In ko se bode to vse z lahkim, zadovoljnim srcem v večji meri skladalo, tudi narodnim zastopnikom ne bodo srca krvavela, ko bodo vlagali kvas učiteljskemu kruhu.

Moč, materijal in propali dijaki.

Cestokrat imenuje današnji svet nas, ki smo se posvetili učiteljskemu stanu, „moči“ in še celo v uradnih odredbah se poslužujejo večinoma le izraza „učna moč“ namesto učitelj. Ta najnovejši izraz je izrodek realističnega toka sedanjosti.

Fizikalni pojem „moč“ ima v mehaniki veliko ulogo in v industriji so „parne in konjske moči“ velikanske važnosti. Ta stroj deluje s 50, drugi s 100 konjskimi močmi in potem takem bi tudi lahko rekli, ta šola deluje z 3, ta s 4, ona s 5 i. t. d. „učnimi močmi“. Zato tudi ni prav nič čudnega, če pravimo, na tej ali onej šoli manjka jedna učna moč, ali še celo, da je jedna učna moč — umrla. Žalibog, umrje res marsikatera učna moč zaradi prenapornega delovanja in zaradi preslabe in prepichele hrane prej kakor učitelj sam. Ta še tava pod solncem kakor nekaka senca, ali moč njegova, njegov duh je onemogel. Njemu samemu pa ne preostaje drugega, kakor gola zavest, da je žrtvoval svojo „moč“ za blagor človeštva — ker je bil preslabo plačan za svoje trudapolno delovanje.

Poleg izraza „učna moč“ poslužujejo se naši predstojniki — posebno nadzorniki — prav radi izraza „učni materijal“. Seveda! Iz peščene jame dobivamo pesek, iz kamnoloma kamenje, iz opekarne opeko kot zidovo (stavbenki materijal) — potemtakem prihaja iz uči-

teljišča učiteljski materijal. Res lep izraz, ki ne dela časti našemu stanu in tudi ne tistim, ki se v svoji oholosti poslužujejo takega izraza. Izraz „moč“ je smešen, a izraz „materijal“ je pa naravnost žaljiv.

Kakšen ugled mora imeti učitelj na merodajnem mestu, ako ga smatrajo za „materijal“. Mlade kandidate na učiteljišču pitajo z idealizmom, in kot navdušeni gojitelji narodnega naobraženja stopajo v praktično življenje, in potem so priprosti — „materijal“.

Ali se je že kedaj slišalo in pisalo: „uradniške moči“ in „uradniški materijal?“ — Razni zavodi odgajajo uradnike, a gotovo ne „uradniški materijal“; ravno tako nalaga se marsikaj uradnikom, a nikdar ne „uradniškim močem“. Seveda, kaj takega bi se uradniškemu stanu smešno dozdevalo, osobito to — degradovanje!

Kaj pa pri duhovskem stanu! Kdo bi se upal pisariti in dekretovati: „župniški“ ali „katehetski materijal!“

In kaj pa v vojaških krogih? — Da bi se o vojaki govorelo in rekalo, ali celo pisarilo „častniški materijal!“ Na to se niti ne sme misliti! A pri učitelju? — Najnovejši izrodek puhle domišljavosti naših „prijateljcev“ je pa izraz „propali dijaki“, s katerim obkladajo nas uboge „učne moči“. Ta izraz se je nekako umetno zanesel najprvo v našo deželno zbornico in sicer od množ, ki niso nikdar pokusili grenkega učiteljskega kruha ter nikdar videli učiteljišča od znotraj — bodisi kot gojenci učiteljišča, ali kot profesorji učiteljišča. In še celo v okrajne konferencije se je ta sramotilen izraz zanesel. Čemu to? Res je sicer, da marsikoga prisilijo slabi redi iz latinščine ali grščine opustiti gimnazijo, ali zastran tega, če je stopil dotičnik na učiteljišče, še vendar ni „propali dijak“, če je dovršil svoje študije. Glavni vzrok, da marsikdo stopi v učiteljišče, je pa revščina, ker tu pride poprej do koščka kruha. Da bi pa pri sedanjih naših nizkih plačah gimnazijski ali realski odličnjaki prestopali na učiteljišče, o tem še misliti ni. Slabe plače so tudi čestokrat vzrok, da marsikdo nima veselja do poklica, čeprav se je pri izstopu iz učiteljišča veselil učiteljskega stanu. Torej, plačajte nas, kakor se spodobi in potem gotovo ne boste imeli prilike, nas nazivljati s propalimi dijaki. Vse meščanske šole, ali pripravljalni tečajji ne pomagajo tu čisto nič, ampak jedino le denar — poštene učiteljske plače. —

Kako lepo bi bilo, ako bi mi uboge „učne moči“, pomilovanja vredni „učiteljski materijal“ ter zaničevani „propali dijaki“ postali to, kar smo prej bili, namreč — učitelji (ce). Več nočemo biti! Izumitelju „močij“, „materijala“ in „propalih dijakov“ pa — urnebesni pereat! Motečemu se uradniškemu „štilu“ pa naše — pomilovanje!

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

E.

Od pragmatične sankcije do Franc Jožefa I.

(1713—2. grudna 1848.)

5. Ustavno gibanje v Slovencih l. 1848. in 1849.

(Dalje.)

Narodna skupščina v Frankfurtu ni bila več polnoštevilna, manjkalo je mnogo avstrijskih poslancev. Od slovenskih poslancev je malo število prišlo v Frankfurt, a še ti so se po večjem že vrnili domu. Schwarzenbergova vlada se je koncem prosinca l. 1846. udala Schmerlingovemu pritisku ter razpisala nove volitve v nezastopanih krajih, drugim poslancem pa velela, da gredó takoj v Frankfurt. Slovenci so se odločno uprli novim volitvam in vladni zahtevi ter izjavljali, da nimajo nikakega posla v Frankfurtu. V državnem zboru je Palacky interpeliral vlado o tej zadevi v imenu slovanskega kluba. V mnogih krajih Slovenci niso hoteli voliti, drugod pa je bila udeležba volilcev jako pičla. Odločneje nego prej so Slovenci prosvedovali zoper velikonemške težnje narodne skupščine v Frankfurtu. V Trstu n. pr. ni hotel nikdo voliti in so se vse narodnosti v tej zadevi strinjale. Ko so se Slovenci tako odločno postavili zoper Frankfurt, ustavila je vlada nadaljevanje volitev, izvoljenim poslancem pa ukazala ostati doma.

S cesarskim manifestom je bil razpuščen državni zbor v Kromerizu dne 6. sušca l. 1849. Slovenski poslanci so kmalu ostavili Kromeriž razun Ambroža, ki je še imel dovršiti svoja opravila kot reditelj zbornice. Ulepiča pa je vlada pozvala v odbor za izvršitev nove avstrijske uprave. Cesar je izdal novo ustavo za vso Avstrijo. § 1. te ustave pravi, da so v Avstriji te kronovine: Nadvojvodina Avstrija nad in pod Anižo, vojvodina Štajerska, Salcburška, „kraljestvo Ilirija, sestojéce iz vojvodine Kranjske in Koroške, grofije Goriške in Gradiščanske, mejne grofije Isterske in Trsta z okolico“ itd. Nova ustava tedaj ni uresničila „zjedinjene Slovenije“, le Ilirija je bila večja državnopravna jednota. Toda Korošci niso hoteli biti v zvezi s Kranjsko, in že 13. sušca je obljubila vlada, da razruši Ilirijo. Tako se tudi ni ustanovil deželni zbor kronovine Ilirije, ter je stopilo na njegovo mesto več deželnih zborov. Po novem deželnem redu je postalo Kranjsko „nerazdružna kronovina“, tako tudi Koroško. Štajersko se je upravno razdelilo v tri okrožja: Bruck, Gradec in Ma-

ribor. K mariborskemu okrožju so se pridružili malone vsi slovensko-štajerski okraji.

Minister pravosodja Bach je pripoznal pri sodnijski osnovi, da morajo uradniki v takih krajih, kjer je več zakonito priznanih jezikov, biti večši dotičnih jezikov. Kranjsko je smatral Bach za celoto v jezikovnem oziru, o Koroški pa pravi, da umejo in govore mnogi Slovenci tudi nemščino ter ni mogoče točno določiti jezikovne meje; ustanovil je 8 slovenskih sodnijskih okrajev, 5 mešanih in 16 nemških. Na Štajerskem je osnoval Bach poleg dveh nemških jedno slovensko sodnijsko okrožje, katero je obsegalo slovenske kraje in imelo središče v Celju. O Primorju pa sodi Bach, da ima sicer večinoma slovansko prebivalstvo, da pa je važnejši italijanski živelj in ni mogoče izvesti razvrstitve po narodnosti, sicer se bo pa oziralo na narodnost, kolikor bode mogoče. Narodna enakopravnost se torej ni dosledno izvela. Isto velja tudi o šolstvu.

Končno še hočemo v kratkem pregovoriti o slovenskih zahtevah in pridobitvah v tej dobi. V državnem zboru je najprej Ant. Črnc zahteval, da se odpravijo po slovenskih pokrajinah slovenščine nezmožni uradniki, kar sta tudi zahtevala v posebni peticiji poslanca Ambrož in Stercin. Vlada je potem za Štajersko zaukazala meseca rožnika l. 1848., da se izdajajo spisi in odloki v slovenščini, ako to zahtevajo stranke. Malega srpana je vlada dovolila poslovenjevanje zakonov, uredeb in oglasov za kranjsko kronovino. „Slovensko društvo“ je začelo poslovenjevati državljanski in kazenski zakonik; najmarljivejša prelagateljca sta bila Matej Cigale in Anton Mažgon.

Kranjski deželni stanovi so prosili za uvedenje slovenščine v šole. Načrt za osnovo narodnih šol z dné 2. kimovca l. 1848. ima določilo, da se odslej ima poučevati v osnovnih šolah izključno v materinščini; samo na željo občine se sme poleg materinščine še poučevati drugi deželni jezik. Gotovo je bil ta ukaz velika pridobitev, a se je le malokje izvrševal. Koncem vel. srpana l. 1848. je vlada odredila, da je na gimnazijah učni predmet tudi slovnica in slovstvo materinščine in drugega deželnega jezika, ako je potrebno. Leta 1849. se je ustanovila v Ljubljani slovenska poljedelska šola, na kateri sta poučevala Karol Dežman in dr. Orel. Tudi so kranjski stanovi zahtevali ustanovitev tehniške šole (realke) s slovensko rokodelsko šolo, a zahtevi se ni ugodilo.

V načrtu „osnove javnega pouka“ je bilo določeno, da se ustanovi za vsako kronovino „šolsko deželno svetovalstvo“. Ambrož se je na Dunaju potegoval za to, da dobé vsi Slovenci skupaj samo jedno šolsko svetovalstvo za vse slovenske pokrajine. Tudi „Slovensko društvo“ v Ljubljani je l. 1849. poslalo prošnjo do vlade zaradi vseslovenskega šolskega svetovalstva in izdavanja šolskih knjig, a ni imelo uspeha.

Leta 1848. se je tudi sprožila misel, da se ustanovi v Ljubljani slovensko vseučilišče. „Slovensko društvo“ je poslalo dotično prošnjo ministerstvu, a tudi slovenska državna poslanca dr. Ulepič in dr. Kavčič sta se skupno z drugimi trudila, da se dovoli vseučilišče. Vlada je obljubila vseučilišče v Ljubljani in prosila „Slovensko društvo“, da predlaga strokovnjake za slovenska predavanja o civilnem in kriminalnem pravu. To vseučilišče bi bilo bolj skromno in se bi ustanovilo na ta način, da bi se združile že obstoječe višje šole (licej, bogoslovnica in ranocelniški zavod) in dopolnile, slovenščina pa se bi polagoma uvela za vse vede in predavanja.

Vlada je imenovala za slovenska pravoslovna predavanja na predlog „Slovenskega društva“ dr. Lehmana za kriminalni zakonik in Antona Mažgona za civilni zakonik. Pri tem pa je tudi ostalo. Minister grof Stadion je še malo pred razpustom kromeriškega državnega zbora izjavil, da je vseučilišče v Ljubljani koristno in potrebno in da ustanovljenje ljubljanskega vseučilišča zahteva tudi „strogo spoštovanje načela narodne enakopravnosti in jednakega varovanja vseh interesov“. Uresničiti se pa da načrt šele tedaj, ko bo dovršena reforma višjih šol, dotelej pa zadostujejo slovenska pravoslovna predavanja. Po zgodnji Mažgonovi smrti je vlada ustavila predavanja v Ljubljani, pozneje pa so imeli v Gradcu slovenska pravoslovna predavanja dr. Kranjec, dr. Kopač in dr. Skedl. L. 1849. je tudi ljubljanski mestni zastop prosil za vseučilišče, a vlada je odgovorila, da se je ta zadeva odložila le zaradi velikih stroškov.

Pomladi l. 1849. je bil imenovan Otmar Rauscher graškim škofom. V to škofijo je spadalo tudi več slovenskih župnij. Zaradi tega so posvetni a tudi slovenski cerkveni krogi prosvedovali zoper to imenovanje, ker novi škof ni bil zmožen slovenščine. Začela se je močna agitacija, da se ustanovi za slovenski del Štajerske posebna škofija, kar se pa je šele uresničilo l. 1859.

Razvideli smo iz vse razprave, da še niso bili Slovenci zadostno pripravljene na velike državne izpremembe, katere je povzročil prevrat. Dogodki teh let so Slovence prehiteli v njih narodnem razvoju, dičilo pa je Slovence v teh burnih časih pravo avstrijsko domoljubje. Že se je bližala reakcija, in dné 31. grudna leta 1851. je vlada odpravila ustavo ter zopet uvela absolutizem.

(Dalje prih.)

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Deseto poglavje.

Brivčev pes pije vodo, toda ne o pravem času — in s tem pokvari starešinin naklep.

V ečina vaščanov se ga je navlekla do dobrega. Cene pa, ki je sedel pri Stiskaču, bil je posebno židane volje. Naenkrat pa zakliče: „Pustite me venkaj!“

Starešina in sosedje ostanejo, da mu napravijo prostor, on pa, gibaje se na strani, prevrne vrč z mize, iz katerega je pil Stiskač. Starešina, to zapazivši, pobriše urno z mize polito tekočino, da nikdo ne opazi, kako vara, pijoč vodo namesto vina.

Vino je bilo tako vodeno, da skoraj ni imelo vinskega duha. Brivčev pes pa, ki je ležal pod mizo, jame od žeje lizati po tleh razlito vodo. Na nesrečo zagleda to jeden izmed sosedov, kateremu je bilo žal za dobro vino; ta se namreč skloni pod mizo ter vidi Sultana, kako liže in zakliče: „Hej, starešina! Godi se čudež; od kedaj pa psi pijejo vino?“

„Ti bedak, od nekdanj že“, odgovori mu starešina, ter mu da znamenje z roko in glavo, pod mizo ga pa še sune z nogo, da naj vender molči. Psa tudi obrca, da bi šel kam drugam, toda ta noče tega razumeti, ker je bil brivčev; oglasi se sicer z renčanjem ter pije še dalje po tleh razlito vodo. Starešino je to pasje početje jezilo — sosebnost pa radi tega, ker so vsi vaščani jeli pod mizo gledati. Na to še opazi v vsakem kotu, kako vaščani nekaj šepčejo med seboj in kažejo s prstom na psa. Brivčeva žena zdaj pospravi kosce razbitega vrča, ali ko vidi, da nimajo duha po vinu, pokima z glavo in pravi glasno: „To baš ni lepo!“

Zdaj začno vsi vaščani mrmrati: „Ta kuje posebne naklepe!“

Brivec pa se ustopi tikoma pred starešino in se oglasi: „Starešina, kako to, da je tvoje dobro rumeno vino sama voda.“

„Ali je to mogoče?“ kriče vaščani; „kedo je to rekel, starešina? Zakaj piješ ti vodo?“

Stiskač odgovori yes iznenaden: „Nisem prav zdrav, zato se moram varovati.“

To se zdi vsem vaščanom nevrjetno; prepričali so se, da starešina nekaj snuje.

Nekaterniki jamejo tudi tožiti, da jih boli glava od vina, akoravno ga niso veliko pili.

Dva najodličnejša vaščana, ki sta tako rekoč samo prisotna bila temu prizoru, vstaneta in odideta, ostalim rekši: „Bog z vami!“

„Hej, prijatelj! Čemu tako naglo iz naše družbe?“ povpraša ju starešina.

„Imava dovolj drugega dela“, odgovorita in izginita iz hiše.

Brivec ju spremlja iz hiše in jima reče: „Ljubše bi mi bilo, da bi šel starešina, kajti meni se dozdeva, da s svojim vinom in s svojo vodo namerava nekaj doseči.“

„Tako sodiva tudi midva, radi tega sva rajše šla, kakor da bi še gledala dalje njegovo prekanjenost“, odgovorita vaščana.

Brivec: Takega popivanja pač ne morem gledati.

Vaščana: Imaš prav, vtegnil bi celó radi tega imeti kakšne sitnosti. Midva na tvojem mestu bi temu takoj napravila konec.

„Kako: saj vidita, da ne smem“, odvrne brivec.

„Saj si vender ti gospodar v svoji hiši“; dostavita soseda.

„Hočem poskusiti“, odgovori brivec in se vrne v sobo.

„Kaj se je pripetilo tema sosedoma, brivec, da sta nas ostavila tako naglo?“ vpraša starešina.

Na to reče brivec: „Meni je baš tako pri srcu, kakor odhajajočima. Taka kolobocija ni pristojna, najmanj pa v moji hiši“.

Starešina: Oho! mari ti res tako misliš?

Brivec: Tako je, starešina! Jaz živim najrajše v miru.

Ta prepir ni všeč nekaterim gostom; zavoljo tega reče jeden: „Bodimo bolj tihi“. — Drugi: „Poslušajmo hišnega gospodarja“. — Tretji: „Z brivcem se ni šaliti“ i. t. d.

„Starešina! Še jeden vrč vina“, zarohni Cene. „Hej, sosedje! Jaz imam tudi sobo, gospoda brivca pa lahko pustimo v miru v njegovi sobi,“ doda starešina.

„Meni je prav po volji“, reče na to brivec.

„Mi smo, zdi se mi vsaj tako, po vsem pozabili na svoje občinske zadeve — sosebnost na dragoceno pravico krčmarjenja“, zadere se Korač.

„Za menoj, kdor drži z menoj!“ zakliče starešina s polnim glasom, pogleda jezno okolo sebe, ne reče nikomur niti „z Bogom“, ter zaloputne z vratmi, da se strese vsa hiša.

„To je nesramno“, reče brivec.

„Tako je“, prikimajo mnogi vaščani.

„Starešina ne misli za nas dobro“, izpregovori mladi Lajovec, „jaz že ne grem v njegovo hišo.“

„Jaz tudi ne grem“, pridruži se Bušelj. „Tudi jaz ne maram iti“, doda Jež, „kajti včeraj sem stal najbližje pri predstojniku in starešini, ter sem vse videl in dobro slišal, za kaj se gre in kje Stiskača čevelj žuli.“

Sosedje se pogledujejo jeden drugega, kakor bi se povpraševali: „Kaj pa delamo?“ Večina sede in ostane v brivčevi sobi.

Samo Korač in Cene in še nekaj pijancev vzamejo prazne vrče iz mize ter odidejo za njim.

Ko Stiskač vidi, da tako dolgo nikdo ne pride za njim, razjezi se sam nad seboj, ter jame preišljevati: „Ali nisem osel? A kakšen osel! Kmalu bode poludne in jaz nisem ničesa opravil. Izpili so mi vino, za plačilo pa me zasmehujejo. Jaz sam sem kramljal ž njimi, kakor otrok, ki je še pri materinih prsih ter se ponižal tako daleč, kakor bi bil njim jednak. Drugače bi mi šlo od rok, če bi za to pasjo druhal mislil res dobro, ono pa, kar je za občino koristno, obdržal le za sebe, ali če bi le na videz kazal, koliko mi leži na srcu občinska blaginja. Taka občina, osobito ako se najde za to pripraven čas, pleše tako, kakor jej gode pameten človek, samo kadar misli, da se jej godi dobro. Za mene so bili zares srečni časi, dokler je služboval stari predstojnik; takrat sem se za občane zmenil toliko, kakor za lanski sneg. Dokler sem jaz gospodaril po svoji volji, bilo mi je največje veselje in najljubša zabava imeti vse za neumne, ter jih pošteno kregati in jim nakladati kmetska dela. Ako da Bog, trajalo bode moje gospodstvo še dalje. Gledati moram na to, da se mi ne približujejo preveč. Sleharnemu podajati roko, pred njim se poniževati; vsakega povpraševati za svēt — in kazati se mu prijaznim, kakor vaški cerkovnik — ne, pri Bogu in duši svoji! to ne gre in ne sme biti, sosebno potem ne, kadar so te ljudje spoznali do dobrega. Človek, kakeršen sem jaz, mora postopati mirno in tajno, uporabljati pa le tiste ljudi, katere dobro pozna; občina pa, kakor jej je ljubo. Pastir se nikdar ne pogovarja s svojo čredo, ali jaz sem bil danes vender tako nespameten, da sem hotel tako storiti.“

V tem pride nekaj vaščanov s praznimi posodami. „Kako to, da ste samo vi prišli? Zakaj ni hotela tudi ostala pasja druhal z vami?“ vpraša jih starešina.

„Nobeden ni hotel z nami iti“, odgovori mu Korač.

Starešina: Baš mi je mnogo za nje.

Cene: Da, baš mnogo; mislim si sam.

Starešina: Radoveden pa sem vender-le, o čem zdaj govore in razpravljajo. Cene, idi tja in delaj se, kakor bi iskal praznih vrčev.

Cene: Tam ni nobenega vrča več.

Starešina: Bebec, le pojdi in išči. Ako ničesar ne najdeš, daj se na to striči ali pa puščati ter čakaj in poslušaj prav dobro, o čem se bode govorilo. Če mi prineseš mnogo novostij, bodeva pila do zore. A ti, Korač, idi k zidarjevemu starejšemu pomočniku Luki, toda tako, da te nihče ne opazi. Reci mu, da naj pride opoldne k meni.

„Še jedno kupico vina za pot, žejen sem“ — reče Korač, „potem tečem, kakor lovski pes ter se vrnem naglo kakor blisek“.

„Brene naj vaju koklja!“ odreže se starešina ter poda vsakemu po jedno kupico vina.

Ta dva odideta; žena starešinova pa prinese oni dvojici, ki je ostala, še vina, da pijeta. (Dalje prih.)

K šolski higijeni.

(Drd. Iv. Borštunik.)

IV.

(Dalje.)

Fko nagnemo glavo naprej, nam sili kri v glavo in tudi v oči, kjer poveča tlak, tako kot se zgodi drugače pri raznih prilikah, če se poveča množina krvi v glavi. Škodi tedaj branje, pisanje i. dr. z naprej nagnjeno glavo, ker tu se vsled pritiska in navála krvi pomnoži vsebina očesnega jabolka. — Drugič pa je znano, da moramo, kadar gledamo bližnje predmete, oči tako postaviti, da se njih osi križajo, mej tem, ko so te osi vsprede, če gledamo daleč. Krog očesnega jabolka je šest mišic, ki vstavljajo oko, tako kot je potreba. Dokler gledamo naravnost v daljino, ni nobena izmed teh posebno napeta, ko pogledamo drugam ali v bližino, napne se jedna ali druga, posebno pri gledanji v bližino; ona se skrči, pritisne na očesno jabolko, na katerega oblosti je prej mirno ležala, in ga zaježi: stori tedaj to, kar smo gori v poskusu mi s pritiskom z prstom na roženico storili. Če se to vedno ponavlja t. j. če oči vedno močno konvergirajo, kot se godi to pri gledanji na bližnje predmete, pomnoži se notranji tlak z istim nasledkom t. j. s takozvano šolsko kratkovidnostjo.

Uzrok povišanja notranjega očesnega tlaka je tedaj vse, kar sili mlado oko k obilemu gledanju na blizo, posebno pri naprej nagnjeni glavi. Vprašanje je zdaj, kaj je vzrok temu, kaj sili otroka k temu, da gleda z naprej nagnjeno glavo bližnje stvari.

V prvi vrsti premajhni predmeti, kar je že omenjeno: mal tisk, mala pisava, risarija, fina vezila; vse to, tudi če je večje, a se premalo loči od podlage n. pr. pisava s slabim črnolom, na nebelem popirji, vezenje z jednako barvo i. dr. Tako je tudi slaba razsvetljava vzrok, da otrok blizu gleda, ker hoče dobiti, če že manj jasne pa vsaj večje podobe na mrežnici, da vidi razločno. Slabo sedenje, bodi vsled nepripravnih sedal ali slabe navade otrok, neprimerna lega pisalnih zvezkov in sploh prevstrajno pečanje z malimi in bližnjimi predmeti.

Kar se tiče tiska, je glede šolskih knjig tako določena velikost oddaljenja črk in vrst (approche, interlignage) in se upošteva, da rabi otrok, čim manji je, tem večji tisk; tudi škodljivost stigmografičnega

risanja je jasna, ker mora otrok preveč blizu gledati, da loči pojedine pike. O svetlosti bi se moglo dosti želj izraziti; vendar ravno tu so razmere dostikrat nepremagljive. Kje je ljudska šola z „gornjo svetlobo“, s steklenim stropom? Da naj so okna na levici učencev, je umevno. V temi bolje zapreti knjige, kot slaba luč; ko dobi Ljubljana električno luč, upajmo, da ne zamudi uvesti jo v svoje šole. Zelo škodljiv je navadni plinov plamen radi trepetanja in ker pokvari zrak. Kar se tiče sedenja, bi bilo glede klopij k zadnjemu članku samo še pripomniti, da je treba posaditi učence v klopi primerne njih velikosti; za oči je to velike važnosti in se pri različni velikosti klopij da lahko doseči.

Če je kdo že zdaj prišel do prepričanja, da je šola navadni vzrok te kratkovidnosti in da je ime „šolska miopija“ opravičeno, mu to prepričanje potrdi par statističnih podatkov, posnetih po prof. okulistike na Dunaji pl. Reussu; preiskovanje učencev 6 razredne ljudske šole (1—6) in 8 razredne realne gimnazije (I.—VIII.) glede kratkovidnosti je imelo sledeči vspeh v ‰:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
10	8	15	18	16	24	33	39	47	48	43	47	61	59

Jako lepo sliko nam dajo podatki Seggel-a, ki je preiskoval vojaške novince o priliki novačenja.

Kratkovidnih je bilo med kmečkimi novinci 2 ‰; rokodelci 9 ‰; pisarji, trgovci, stavci 44 ‰; enoletnimi prostovoljci 58 ‰; gimnazij-skimi abiturijenti 65 ‰; številke govore. Dovolj!

Ali je ta takozvana „šolska kratkovidnost“ podedljiva? Najbrže, in če sama ne, pa vsaj nagib k nji. To je tembolj žalostno, ker vsled družbinskih razmer uradnik svoje otroke zopet le v uradniški stan tlači in z dežele vedno novi roji v mesto dohajajo. Potem postanejo morda sčasom vsi ljudje kratkovidni? Bati se tega ni; selekcija je tudi tu na svojem mestu, kajti vprašanje je še, če v človeštvu kot v celoti sploh raste odstotno število kratkovidnih; za tiste pa, ki so kratkovidni, ali pa nagibljejo k temu, je to toliko bolj žalostno in šola mora gledati, da tudi tu ublaži kclikor more to kulturno bolezen, če tudi je dostikrat težko: per aspera ad astra. (Dalje prih.)

Beseda o naši reorganizaciji.

II.

Zadnjič smo med drugimi tudi zapisali besede: A stan brez bodočnosti je stan brez življenske sile, on je nepotreben, ker ne more zadostiti potrebam, katere mu stavi napredujoče človeštvo. Te besede ponavljamo na tem

mestu, in bilo bi dobro, ko bi jih večkrat ponovili, da bi tako zazve-
nele tudi na ušesa onim, kateri imajo ljudsko šolo v oskrbi. Mi namreč
dvomimo, da jih je kdo naših očetov čital, ker se vrlo malo brigajo
z malimi izjemami za šolstvo in učiteljstvo. Skrbeti pa moramo bodisi
na katerikoli način, da se naš list razširi, da pride v druge roke, ne
samo v učiteljeve, saj mi tako in tako sami znamo, kaj nam je treba
in kaj nam ni prav.

Želimo in tudi zahtevati smemo, da tisti, kateri hočejo vladati
ljudsko šolo in učiteljstvo, bero naše liste, da se tako informujejo
o naših zahtevah, težnjah in potrebah, o napredku ali nazadku ljudske
šole; potlej se bo tudi dostojneje govorilo o šoli in učiteljstvu, in se
ne bodo slabe plače dale več opravičevati s fulminantnim stavkom,
katerega je njega dnij nekdo gospodov poslancev izrekel v deželnem
zboru: „Saj ni treba učitelju vsak dan ocvrtih piščancev jesti!“ I,
seveda ne, a ob samem krompirji v oblicah in nezabeljeni kaši s su-
himi češpljami se tudi ne da izhajati, gospoda rdečelična!

Če se pa našemu stanu v najkrajšem času ne pomore na trdne
noge, a ljudski šoli stavi čedalje večja naloga, potlej bomo mi ne-
zmožni, nadalje delovati v tej ali še večji meri, kakor smo doslej,
ker za to piškavo plačo, katero imamo in katero nam še tolikokrat
pregodrnjajo, stori se preveč. Kaj imamo od tega? — V petih
letih pokosi triinšestdeset učiteljev smrtna kosa, odtrga
jih svojim in jih pusti bedi in pomankanju! Pa če že učitelj umre,
rešen je vsaj, in tamkaj mu menda nihče ne očita, če sme gledati
Boga svojega iz obličja v obličje. Ali morda tudi? Hudo je pa in
hujše, če umira, pa ne more umreti. V rokah imamo pismo tovariševo,
ki piše tako: „Skoro za 39 službenih let sem dobil 6 osmin pokojnine.
Pri tako mahoma odtrganih dohodkih rasejo troški vedno — to boli
čedalje bolj. Vse moči sem žrtvoval poklicu, zdaj do skrajnosti obrab-
ljen kakor od neba padel, ne vem, kam bi položil glavo . . .“ Vpra-
šamo kar naravnost: Ali je tako početje človeško? Ali je kje stan,
ki se ž njim tako ravna, kakor se ravna z našim? Saj je še onemu
boljše, ki pride pod ključ: ne dela nič, pa ima stanovanje, hrano in
obleko zastonj, kakor tista svetopisemska liliija na polji!

Iz vsega tega se da jasno sklepati, da niso gotovi krogi istinito
prepričani o potrebi dobre ljudske šole in dobrega učiteljstva. Sami
so dosegli lepe in mastne službe, in kaj lahko se potlej pozabi na
šolmastra, ki jim je prvi utepaval v glavice osnovne nauke, na katere
je srednja šola izmetavala svojo učenost. Toda stoj! Ljudski šoli se
širi delokrog, po novih šolskih zakonih se je popolnoma preosnovala
— za učiteljstvo se ni storilo nič. Predružačile so se plače, reči ne
smemo, da so se zboljšale, ker to ni nikako zboljšanje, če se jednemu
toliko vzame, da ne more ob ostanku živeti in drugemu toliko pridá,

da si za dodatek kupi komaj par črevljev. Mi smo se torej preživeli, tako nekako, kakor cvet, ki v pozni jeseni sameva kje ob prisojnem bregu. Gleda okrog, vidi drugačno okolico, druga sapa veje nad njim — misli si: „To ni več dôba niti kraj za nas. Uklonimo glavo in izginimo!“ In glavo povesi in usahne!

In tako se krči tudi naša vrsta. Naraščaj pojema. Kdor more, ta se obrne drugam in si drugod poišče kruha, ki je vsak boljši nego naš najboljši. Letos n. pr. je delalo zrelostni izpit na ljubljanskem učiteljski 18 kandidatov; izmed teh ostaneta na Kranjskem cela dva. Drugi pojdejo drugam. Kaj rečemo mi? Prav imajo fantje! Zakaj bi silili v bedo, če ni treba. Ako nas bode treba, naj poskrbe, da nas dobe, če ne, bodo pa sami zasedli ljudskošolske stolice po kmetih in iz samega domoljubja brezplačno delali čudeže s kmetskimi butci! — Kdor je pa radoveden, ta lahko reče in govori: „Ker ste znali že v naprej, kaj vas čaka, zakaj ste se pa posvetili temu stanu?“ Mi bi seveda lahko precej odgovorili temu vprašanju tako, kakor nam srce govori, ker hočemo odslej odločno in neboječe nastopati, a ta odgovor se nam ne zdi na tem kraju umesten, ker imamo več drugega povedati. Če bo pa kdo vprašal, ta bo tudi prejel odgovor na svoje vprašanje.

Povemo še to! Onega preziranja, gledanja čez rame, katero se pojavlja tu in tam med našim izobraženim svetom, krivo je samo naše žalostno gmotno stanje. To je tudi krivo, da nismo vkljub vsemu svojemu trudu do danes popolnoma prodrli na površje, da se naša dela cenijo z drugim merilom, nego dela onih, ki jim petica rožlja pod palcem. To je nadalje krivo, da se ponekod kratijo učiteljstvu občje državljanske pravice, da se ž njim ravna tako oblastno in brezobzirno, kakor huda mati s svojim petletnim paglavcem. Čudno, da še šibe ne vzamejo v roke! — Vse drugače je pa, če nosi človek uradniško uniformo, ali pa še te ni treba, samo če ima polno mošnja, pa naj bo potlej Peter ali Pavel, naj ima kaj v glavi ali ne — po tem se ne vpraša. Denar napravi moža, drugo dandanes ne! Le poglejmo kogarkoli, ki šteje nekaj tisočakov! Klanjajo se mu od leve in desne, ližejo se mu, hvalijo ga in kujejo v zvezde na stropu nebeškem! Če pa vrže kaj „na narodni žrtvenik“ — o, njegova slava prehaja potlej od roda do roda!

Mi pa nismo nič. Tudi taki, ki imajo sicer razum in pamet, stavijo nas nizko, v vrsto rokodelcev in celo učitelju-očetu očitajo, če ob svojem pomanjkanji šola lastnega otroka, da bi se mu kdaj boljše godilo, kakor se godi njemu!

Ponavljamo tudi danes: Tako ne more iti dalje!

Toda kaj nam je storiti? Lahko vprašanje, a odgovor mu je težak. Prosimo in vpijemo leto za letom: Zboljšajte naše plače, omo-

gočite s tem razvitek slovenskemu učiteljstvu, dajte lepše čase naši šoli! Če bomo tako moledovali sto in trikrat sto let, dosegli ne bomo ničesar, saj vemo, da je vse jednako, če prosimo ali ne. Pomoči si moramo torej sami.

„Beamten-Zeitung“ nam je očitala neslogo in pisala, da če bi bili v tem uradniki nam jednaki, ostali bi še vedno na slabem, kakor smo in bomo učitelji. Ali smo res nesložni?! — Kdor ne čuti v sebi čustva jedinstva in sloge, skupnega delovanja in nevstrašne odločnosti, ta naj odpre svoje prsi temu čustvu, da mu preide v kri in meso, da se zvežemo v veliko četo, katera mora odločno in javno nastopiti in pred vsem svetom zahtevati, da se napravi konec žalostnim našim razmeram. Tako storimo, kakor so storili Štajerski tovariši o Binkoštih na velikem shodu v Gradci. Smejali se bodo nam in našim prošnjam ter jih zazibavali v mirno spanje pravičnika, ako bomo samo iz kota gledali in zavijali oči proti nebu, pa dali govoriti le pohlevno pisanim prošnjam. Ako ti je čista vest, ne boj se nikogar — govôri in delaj, saj delo le rodi vspeh!

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (Slovenska okrajna učiteljska konferencija v Ljubljani.) Dne 2. t. m. je bila v poslopju I. mestne deške ljudske šole v Poljskih ulicah letošnja okrajna učiteljska konferencija tukajšnjih javnih in zasebnih slovenskih in nemško-slovenskih ljudskih šol, katere se je udeležilo 58 glavnih, vadničnih in ljudskih učiteljev in učiteljic in član e. kr. mestnega šolskega sveta g. kanonik Andrej Zamejec. Predsednik, g. e. kr. okrajni šolski nadzornik prof. Fr. Levec, je imenoval za svojega namestnika starosto ljubljanskih učiteljev, g. nadučitelja Fr. Raktelja, za overovalca zapisnika gg. učitelja Kumra in Furlana, za zapisnikarja sta bila izvoljena g. učitelj Galé in gospodična učiteljica Tomec. Nato se je predsednik v daljšem govoru spominjal smrti nadvojvode Karla Ludovika, opisal je njegove zasluge za družbo „Rudečega križa“, za avstrijsko obrtnost, znanost, umetnost in turistikó. Vsi udeležniki so ta govor stojé poslušali. Tudi bivšemu konferenčnemu članu, pokojnemu glasbenemu učitelju Antonu Nedvédu je posvetil primeren nekrolog. S toplimi besedami se je spominjal tudi prejšnjega župana g. Petra Grassellija, ki je bil mestnemu šolstvu ves čas blagonaklonjen pospeševatelj, učiteljstvu pa mil in prijazen zavetnik. Za njegovega županovanja je mestna občina postavila dvoje vzornih šolskih poslopij ter kupila novo hišo v šolske namene. Na novo se je ustanovilo 20 učiteljskih mest in odprlo 21 šolskih razredov; po vseh šolah so se povišale dotacije za učila in šolske knjižnice. Obžaluje, da je novi župan g. Ivan Hribar, ki je bil namenjen, udeležiti se današnje konferencije, po uradnem poslu odsoten na Dunaju, ter prebere telegrafični pozdrav, ki ga je ravnokar prejel od g. župana. Ta telegram se glasi: „Zadržan, udeležiti se današnje okrajne učiteljske konferencije slovenskih ljudskih šol ljubljanskih, pošiljam zbranemu učiteljstvu svoje pozdrave ter jih zagotavljam, da bodem slovenskim osnovnim šolam nasproti ravnal vedno z ono blagohotnostjo, katero zaslužijo na zdravi pedagogični podlagi sloneči učni zavodi. Na zdar“! Telegram je našel navdušen odzdrav.

Potem preide govornik na svoje opazke o mestnem ljudskem šolstvu svojega nadzorovalnega področja. V vse mestne javne in zasebne nemške in slovenske šole je letos

hodilo 3973 šolskih otrok (15 več nego je bilo šoloobveznih). Mej temi je bilo 216 otrok, ki so čez svojo šolsko dobo hodili v ljudske šole, 285 pa takih, ki niso v Ljubljani v šolani (z Viča, Vodnata, Šiške itd.) Okoli 500 mestnih otrok, ki so v šolski dobi, pa hodi v srednje in obrtne šole. V slovenske šole hodi 62%, v nemške 22%, v nemško-slovenske pa 16% otrok. — Učni uspehi so v 28 razredih prav dobri, v 18 razredih dobri in 15 razredih zadostni. Te popolnoma povoljne učne uspehe pa je doseglo učiteljstvo z naporom in vestnim delovanjem navzlic temu, da je bilo dospeti letos mnogo zaradi lanskega potresa zamujene učne tvarine in da je bil pouk v tekočem letu zavoljo raznih boleznij na nekaterih šolah po 2—3 tedne prekinjen.

Nato razpravlja govornik v daljšem govoru o raznih vrlinah in nedostatkih, ki jih je opazil pri nadzorovanju po posameznih šolah pri vseh predmetih, posebno obširno o slovenščini, nemščini, o domoznastvu in o risanju.

Po tem govoru si je ogledala konferencija stalno razstavo učil I. mestne deške petrazrednice. Ta razstava, nastanjena v dveh sobah in na hodniku drugega nadstropja je tako bogata in okusno aranžirana, da v naši deželi gotovo nima nobena šola take. Učiteljstvo je bilo kar zavzeto o lepih in primernih mnogovrstnih učilih, ki so tukaj šoli na razpolaganje. Učitelji in šolski prijatelji z dežele, ki pridejo v Ljubljano, naj nikar ne zamude ogledati si to prekrasno zbirko. Odrpta je vsak četrtek dopoldne, a dostopna je tudi vsak drug dan.

Prihodnja točka je bila predavanje g. učitelja M. Josina o prostoročnem risanju v ljudski šoli. Svoje jako zanimivo izvajanje je g. Josin pojasnil z izbornim učnim poskusom z 12 učenci svojega razreda za I., II. in III. učno stopnjo. Po daljši debati, ki so se je udeležili gg. Gangl, Dimnik, Gabršek, Josin i. dr. je sklenila konferencija z veliko večino, da je s prihodnjim šolskim letom po vseh slovenskih ljudskih šolah odpraviti risanje po stigmah ter uvesti prostoročno risanje.

Po tej točki dnevnega reda so se določile učne knjige za prihodnje leto, vzelo se je na znanje poročilo knjižničnega odseka, odobrili so se njegovi računi in naposled se je sklenilo, prositi visoko c. kr. naučno ministerstvo, naj blagoizvoli izdati v c. kr. zalogi šolskih knjig slovensko računico za 6., 7. in 8. razred ljudskih šol, teoretično-praktično učno knjigo za petje in potrebne učne knjige za nemški jezik, sestavljene po direktni metodi. V knjižnični odsek so bili izvoljeni g. nadučitelj Maier, g. Režek in gspdc. E. Gusl, v stalni odbor pa gg. Raktelj, Maier, Razingar in gspdc. Wessner.

Predsednik se končno z iskrenimi besedami spominja Njegovega Veličanstva presvetlega cesarja, ki je ljudski šoli, ustanovljeni od velike cesarice Marije Terezije, udahnil novo življenje ter s trikratnim slava klicem cesarju Franču Jožefu I. sklene konferencijo ob 12. uri.

Popoldne so napravili učitelji in učiteljice vseh mestnih ljudskih šol skupni izlet na Posavje.

Iz kranjskega okraja, dné 7. mal. srpana 1896. V „Tovarišu“ ste, gospod urednik, pred nekaj časom poročali, da namerava učiteljsko društvo našega okraja prirediti koncert na korist učit. konviktu. To je res! Naše društvo je to sklenilo pri svojem zadnjem občnem zboru. — A od sklepa do izvršitve je še dolga pot. Koncerta ne morejo prirediti tri, štiri osebe. Kakor povsod, treba je tudi tukaj nekoliko požrtvovalnosti, discipline in „Corpsgeista“. Brez teh je ves trud posameznikov, vsa njihova dobra volja zaman. In ravno to je, kar človeka najbolj uveda: delo brez sadu, materijelne žrtve — brez vsake koristi! Če pa koga na lahko spomniš njegove dolžnosti, ti pa takoj grozi z izstopom! Tako daleč sega naša organizacija! Pri takih pojavih naj pa še kedo trdi, da nismo „zavedni“. Saj res: čemu bi se ukvarjali s stvarmi, ki nič ne nesó, mari lézimo lepo za peč in čakajmo, kedaj nam prično pečeni piščanci sami letati v zevajoča usta. Bo že počasi! — Prav je, da si vsak skuša izboljšati materijelno stanje, a pozabiti ne sme nikdar, da ima tudi dolžnosti do svojega stanu v obče! — Toda čemu izgubljati besede!

Naš koncert smo morali odložiti na jesen. Upajmo, da se bodo p. n. tovarišice in tovariši vsaj takrat za stvar bolj zanimali. Tu ne gre le za gmotni, temuč tudi za moralčni uspeh. Glede petja pa imamo ravno v našem okraji tako izborne moči, da se lahko ponašamo z njimi. Kaj bi se sramovali!

Na dan, in pokažimo svetu, da živimo!

Pivčan.

Vestnik.

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kraunskem: G. Janko Nep. Jeglič, nadučitelj pri Sv. Križu p. Litiiji za prvo polovico t. l. **1.80 gld.**; gđc. Bauer Alojzija, nadučiteljica v Ljubljani, za 2. četrletje t. l. **1.50 gld.**; gđc. Konechegg Friderika, učiteljica v Ljubljani, za 2. četrletje t. l. **1.20 gld.**; gđc. Ravnacher Ema, učiteljica v Ljubljani, za 2. četrletje t. l. **1.20 gld.**; gđc. Illerschitz Franja, učiteljica v Ljubljani, za 2. četrletje t. l. **0.90 gld.**; gđc. Golf Klodilda, učiteljica v Ljubljani, za 2. četrletje t. l. **0.90 gld.**; gđc. Naglas Jakobina, učiteljica v Ljubljani, za 1. in 2. četrletje t. l. **1.80 gld.**; gđc. Ema Žerjav, učiteljica v Borovnici **0.90 gld.** za II., III. in IV. četrletje t. l.; g. Fran Papler, nadučitelj v Borovnici, **1.20 gld.** za II. četrletje t. l.; g. Fran Kozjak, učitelj v Borovnici, **0.60 gld.** za II. četrletje; gosp. A. Pirc, šolski vodja v Borovnici, **0.90 gld.** za II. četrletje t. l. Za II. četrletje t. l. so darovali: č. g. Franc Rajčević, katehet v Vipavi **3 gld.**; g. Anton Skala, nadučitelj v Vipavi **1.50 gld.**; g. Karol Wider, učitelj Vipavi **1.50 gld.**; g. Ivan Kambič, učitelj v Ustiji **0.60 gld.**; gosp. Adolf Sadar, učitelj v Budanjah **0.60 gld.**; g. Anton Smrdelj, učitelj na Planini, **0.60 gld.**; gđc. Marica Mahorčič, učiteljica v Šturiji, **0.60 gld.**; gđc. Antonija Avgustin, učiteljica v Vipavi, **0.60 gld.**; gospa Marija Moser, učiteljica v St. Vidu nad Vipavo, **0.60 gld.**; gosp. Ljudevit Kranjec, učitelj v Lozicah, **0.60 gld.**; g. Matija Jug, učitelj na Colu, **0.50 gld.**; g. Eduard Markošek, učitelj v Podkrajju, **0.30 gld.** — Ob priliki okr. učit. konference v Črnomlji, dne 8. mal. srpana 1896 je nabral g. c. kr. okr. šolski nadzornik Anton Jeršinovič za „Cesar Franc Jožefovo ustanovo“ **10 gld.**; darovali so: g. Franjo Lovšin, nadučitelj v Vinici, **0.50 gld.**; gđc. Angela Divjak, učiteljica v Štrekljevcu, **0.50 gld.**; gđc. Irma Šigon, učiteljica v Semiču, **0.50 gld.**; g. Kristij Engelmann, nadučitelj v Dragatušu, **0.50 gld.**; g. Engelbert Kavčič, učitelj v Semiču, **0.50 gld.**; gđc. Ivana Zupanc, učiteljica v Starem Trgu, **0.50 gld.**; g. Josip Bergant, učitelj v Vinici, **0.50 gld.**; g. Fran Maurin, učitelj na Planini, **0.50 gld.**; Anton Jeršinovič, c. kr. okr. šol. nadzornik v Črnomlji, **2.50 gld.**; g. Fran Šetina, šolski voditelj v Črnomlji, **1.50 gld.**; g. Štefan Lapajne, c. kr. okr. komisar v Črnomlji, **1 gld.**; gosp. dr. Josip Malerič, zdravnik v Črnomlji, **0.50 gld.**; g. Matija Bartel, nadučitelj v Semiču, **0.50 gld.**

Za „Učiteljski konvikt“: G. Ivan Resman, načelnik železnične postaje v Zalogu pri Ljubljani, **10 K.**; g. Lj. Kranjec, učitelj v Lozicah, nabral na godovanju gosp. J. Rudolfa na Vrabčah **5 K.**; g. Fr. Gross, nadučitelj v Zagorji na Notranjskem, nabral **7 K 40 h.**; darovali so gg. Fr. Groznik, Al. Domicelj in M. Primc po **2 K.**, g. Franja Kete **1 K** in g. J. Rutar **40 h.**; g. Josip Pintar, učitelj v Tunjicah, **2 K.** G. J. Thuma, c. kr. okr. šolski nadzornik v Postojni nam je poslal **34 K.**, katere je nabrala gđc. Rafaela Inglič ob priliki okrajne učiteljske konferencije v Logatcu, dne 8. t. m. Kakor čujemo, se je veselica Postojnskega učiteljstva v korist konviktu v dan okrajne konferencije dne 1. t. m. navzlic skrajno neugodnemu vremenu izvrstno obnesla ter vrgla konviktu okroglih **100 K.** Živili! — Ob priliki okrajne učit. konference v Črnomlji dne 8. mal. srpana 1896 je nabral g. c. kr. okr. šolski nadzornik A. Jeršinovič za učiteljski konvikt **19 K.**; darovali so: g. Franc Lovšin, nadučitelj v Vinici **1 K.**; gosp. Franc Štefancič, učitelj v Črnomlji, **1 K.**; g. Franc Juvanc, učitelj na Vrhu, **1 K.**; g. Tomaž Bitenc, učitelj v Dragatušu, **1 K.**; gosp. Franc Maurin, učitelj na Planini **1 K.**; gđc. Magdalena Pezdirec, učiteljica v Dragatušu, **1 K.**; gospd. Ana Moos, učiteljica v Črnomlji **1 K.**; gđc. Hermina Gosler, učiteljica v Podzemlji **1 K.**; g. Anton Jeršinovič, c. kr. okr. šolski nadzornik, **5 K.**; g. Franc Šetina, učitelj-voditelj v Črnomlji, **3 K.**; g. Štefan Lapajne, c. kr. okr. komisar v Črnomlji, **2 K.**; gosp. dr. Josip Malerič, zdravnik v Črnomlji **1 K.** — Gg. c. kr. okrajna šolska nadzornika A. Jeršinovič in J. Thuma sta „konviktu“ in „ustanovi“ posebno naklonjena. Pozna se, da sta iz učiteljskega stanu ter vesta, kako težko je vzrejati otroke s pičlo učiteljsko plačo. Bog njima stoterno povrni to naklonjenost na lastnih otrocih! Ob jednem pa smeta biti pričrana, da se jih bode slovensko učiteljstvo vedno s hvaležnostjo spominjalo.

„Domača vzgoja“ je vrgla do danes dobička za konvikt 520 K.

Knjižnice za mladino je izišel snopič 17—18 ter prinaša: I. Tatarji na Moravskem ali Bog ne zapusti svojih služabnikov. II. Gozdne cvetke ali štiri povesti in tri krajše razprave.

A. Praprotnikov spomenik: G. Josip Kragl, nadučitelj v Trziću 2 K; g. Fran Černilec, učitelj v Podbrezji 2 K. Nagrobni spomenik in spominsko ploščo je odbor Slov. učit. društva že naročil.

Novo službo (četrto mesto) je dovolil vis. c. kr. deželni šolski svet na meščanski šoli v Krškem.

Potrjene knjige. Šketove čitanke so dovoljene na 8 razrednih ljudskih šolah in Orožnov zemljepis II. st. pa za 7. razred na teh šolah.

Konferencija. Dne 30. malega srpana t. l. vršila se bode ob 9. uri dopoldne okrajna učiteljska konferencija za ljubljansko okolico in to v prostorih I. mestne deske šole v Ljubljani. Razven običajnih točk poročal bode učitelj g. J. Novak iz Brezovice: „Kako more šola delovati proti trpinčenju živali?“ in učitelj iz Št. Vida g. Albert Sitsch: „Risnje brez stigem“.

Okrajna učiteljska konferencija za litijski okraj bode dne 29. malega srpana v šolskem poslopju v Litiji ob 9. uri predpoludne. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu tudi: Kako se goji pravopisje in spiseje z ozirom na smoter učnega načrta na nižji in višji stopinji. (Poročevalec gosp. Josip Verbič, učitelj v Višnjigori). Ovire povoljnemu učenju in vzgojnemu vspehu na ljudski šoli (zlasti na deželi) in kako bi se taiste odstranile. (Poročevalec g. nadučitelj Fran Slanc iz Litije).

V obrambo. Pri neki okrajni konferenciji se je predsednik konferencije spominjal „blagohotno“ tudi „nekega učiteljskega lista“ (t. j. našega) ter prav brez vsakega razloga vrgel kamen tudi na naš konvikt! V to je dala povod nedolžna in kratka notica, ki smo jo priobčili v 11. števil. našega lista na strani 212 pod zaglavjem: „Prav je bilo“ in pa otvoritev neke dvorazrednice, češ, da o tej otvoritvi „neki učiteljski list“ še do danes ne vé, da je odprta. Istina je pa, da je ta list o otvoritvi té dvorazrednice že dvakrat poročal (glej „U. T.“ l. 1895 str. 413 in l. 1896 str. 181!) in istina je tudi, da omenjena notica ni mogla biti razžaljiva za nikogar, ker ni imela sploh tega namena in ker se ne dotika nobene šole in še manj pa osebe. Ost notice je naperjena le proti praksi, da se neplačane učiteljice nastavlajo. Kdor dela, bodi plačan za delo. Ta praksa je gotovo na kvar ugodni rešitvi našega gmotnega vprašanja. Sami smo bili priča, ko se je neki član deželnega šolskega sveta izrazil: „V Ljubljani ne bodemo imeli nikdar pomanjkanja učitelstva, naj bodo plače še tako majhne!“ K tem besedam je smehljaje dostavil: „Učitelj dobimo pa zastonj, kolikor jih hočemo; saj ne mara skoraj nobena iti na deželo.“ Mož je govoril resnico; žal, da je tako. Zato smo se in se bomo vedno upirali proti neplačaniu učiteljicam in sploh proti prenzikim plačam v mestu. Vsak delavec je vreden plačila in za dobro plačilo se dobé tudi dobri delavci! Kdor je pa slabo plačan, ali še celó neplačan, pa ni primoran nositi s potrpljenjem težkega bremena, ki se nam nalaga, zapravljati svojega zdravja ter siliti v prezgodnji grob! Ko bi bili merodajni krogi nam bolj naklonjeni, kakor so, bi ne imeli tako nizkih plač v glavnem mestu, v mestu, katero po lanskem potresu glede draginje „slovi“ po celi Avstriji, in gotovo bi tudi ne imeli služeb brez plač! Deloma je pa kriva tem našim žalostnim gmotnim razmeram tudi naša slaba organizacija.

Naš list in konvikt sta privatno podjetje in nam ni znano, od kedaj bi pripadala privatna podjetja pod delokrog, oziroma pod nadzorstvo uradnih okrajnih konferencij. Takim nakanam se bomo z vsemi silami upirali. Bržkone bi nekateri radi, da bi se znani „Maulkorberlass“ raztegnil tudi na učiteljske liste. Naša glasila so nam še jedino zavetišče, kjer se lahko — v kolikor to dovoljuje zakon — prosto gibljemo in dihamo; te jedine prostosti, ki jo še imamo, se bomo, kedar bode šlo za pravice našega stanu — ne oziraje se na osebe, ampak samo na stvar — tudi vedno posluževali, bodi to komu prav ali ne!

Hitro ozdravljeni glušec. Ves togoten je pred kratkim pripeljal oče dvanajstletnega sinka k zdravniku, — češ: „V šoli ga je učenik tako po glavi pretepal, da je sedaj popolnoma gluh. Preiskava se prične. — Zdravnik upije nad gluščem, toda ta ne razume niti besedice.“ Odvije mu obvezo, preiskuje z ogledalom ušesno mrenico ter prav tihó pravi svojemu pomočniku: „Ker je v ušesu vse narobe ne morem dobro videti mrenice. Prinesite mi tedaj nož, da mu uho odrežem.“ — Toda čudo! Kot strela se je gluhi sinko izvžil iz rok nečloveškega zdravnika ter bežal iz sobe. Očka pa je moral seči v žep ter plačati zdravniku 3 gld. za hitro in čudovito ozdravljenje. — Potoma pa je mrmral: „Zoper kmeta je vse, kar nosi škrice“.

Pripravniški dom. V Ljubljani se je osnovalo društvo „Pripravniški dom“, kateremu je glasom § 3. društvenih, od vlade že potrjenih pravil namen, „zgraditi in vzdržavati učiteljskim pripravnikom primerno hišo, kjer bi imeli stanovanje in hrano za nizko ceno, oziroma brezplačno, ter lepo domačo vzgojo pod nadzorstvom knezoškofijskega ordinarijata, kateri ji v sporazumljenju z društvenim odborom določuje vodstvo in hišni red; društvo hoče tudi, kolikor možno, onim pripravnikom, katere podpira zunaj društvenega zavoda, skrbeti za zanesljivo stanovanje in нравno vedenje.

Nova šolska knjiga. V Blasnikovi tiskarni v Ljubljani se je pričela tiskati dr. Močnikova geometrija za dekliške meščanske oziroma osemrazredne ljudske šole. Več o tej knjigi spregovorimo kadar izide.

Priporočilo. Gospodu J. E. Weixl-nu, nadučitelju v Kamnici. — Naredili smo v I. razredu naše šole 15 trisedežnih klopij po sestavu Vaših higijeničnih šolskih stolov.

Potujemo in priznamo, da klopi v higijeničnem kakor tudi v praktičnem oziru vstrežajo popolnoma svojemu namenu.

V dolžnost si štejemo, da Vaše higijenične klopi vsestransko najtopleje priporočamo.

Krajni šolski svet in šolsko vodstvo štirirazredne šole v Trnovem,
dné 19. rožnika 1896.

Ivan Urbančič, m. p.,
predsednik kraj. šol. svetu.

Martin Zarnik, m. p.,
šolski voditelj.

Vabilo. Na podlagi novopotrjenih društvenih pravil sklicuje podpisano predsedništvo izreden občni zbor učiteljskega društva za kranjski šolski okraj, ki se bode vršil v Trziču dné 29. julija t. l. — Dnevni red: 1. Volitev novega odbora. 2. Posameznosti.

Predsedništvo učit. društva za Kranjski šolski okraj v Kranji,

dné 9. malega srpana 1896.

Drag. Česnik.

Vabilo. Občno zborovanje učiteljskega društva za Postojnski šolski okraj bode 3. vel. srpana t. l. ob 10. uri dopoludne v Hrašah v hiši gosp. Jak. Morela s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor društvenega predsednika. — 2. Gmotno zboljšanje učiteljskega položaja, poroča gosp. Št. Primožič. — 3. Katera sredstva sprijaznijo učitelja z ljudstvom? Poroča g. Jos. Rustija. — 4. Tajnikovo poročilo. — 5. Blagajnikovo poročilo a) o dohodkih in stroških, b) o sprejetih društvenikih. — 6. Volitev 3 pregledovalcev računa. — 7. Volitev delegatov k glavni skupščini „Zaveze“ v Opatijo dné 19. in 20. vel. srpana t. l. — 8. Prispevek iz društvene blagajne za nagrobni spomenik g. ravnatelja A. Praprotnika. — 9. Spomenik umrlim društvenikom. — 10. Določitev kraja prihodnjega glavnega zborovanja. — 11. Volitev 7 odbornikov v društveno vodstvo. — 12. Razni navesti. — K obilni vdeležitvi vabi

odbor.

Poziv in prošnja! Učiteljsko društvo za črnomeljski okraj je pri zborovanji dné 18. rožnika t. l. sklenilo, pokojnemu vadniškemu učitelju Ivanu Tomšiču vzdati v njegovej rojstnej hiši na Vinici spominsko ploščo in sicer še tekem tega leta. Dasi je pokojnik kot pisatelj in pedagog pridobil lepih zaslug za slov. književnost, znano je gotovo vsakemu omikanemu Slovencu. — Če tudi ne vpoštevamo vrednosti nebrojnih spisov in razprav, obelodanjenih iz njegovega peresa v Zgodnji Danici, Šol. Prijatelju, Učit. Tovarišu, Primor. Ilirjancu, Primorcu, Slov. Glasniku, v Besedniku in Novicah in ako tudi bi bile brez pomena njegove slovenski mladini podarjene knjige: Zlati orehi, Kristofa Šmida sto malih pripovedek, Knjižnica slovenske mladini, Vošilna knjižica, Nazorni nauk za slovensko mladino itd. — če bi Tomšič sploh ničesar drugega ne bi bil storil, kakor izdajal in zalagal Vrtec, to monumentalno delo njegovih rok, oslavlil bi si ime. Koliko duševne hrane za slov. nežno mladino da je nakopičene v Vrtecu, pač ni treba še posebej povdarjati. Tu so sodelovali mej drugimi tudi možje svetovne naobrazbe ter tako pomagali ustanoviti knjigo, ki je neusahljivi vir otroške poezije, iz katere zajema mlada duša modrost in krepost, veselje in žalost, šalo in resnico!

Učit. društvo spolnuje tedaj le svojo dolžnost, ako da tako zaslužnemu mladino-ljubo in pisatelju-pedagogu vzdati spominsko ploščo. Ker pa na lastne stroške tega ne more storiti, obrača se tem potom do slav. učit. društev in raznih družih sloven. korporacij, do p. n. gg. prijateljev, znancev in učencev blagega pokojnika z uljudno prošnjo, da blagovolijo prispevati s kakim denarnim zneskom v hitrejšo izvršitev te ideje.

Darove sprejema društveni blagajnik Kr. Engelmann, nadučitelj v Dragatusi. *)

Darovi se bodo objavili svoječasno v slovenskih listih.

Predsedništvo učiteljskega društva v Črnomlju, dné 2. mal. srpana 1896.

Fr. Stefančič,
tajnik.

Francišek Setina,
predsednik.

*) Drugi listi so naprošeni, to ponatisniti.

Učiteljstvo na Goriškem, pozor! Kolo časa se neprestano vrti; na svetu se razmere vedno spreminjajo; tudi na Goriškem vrši se obrat za preobratom! Zadnji dogodki kažejo, da prebrat, vršivši se leta 1889 tudi s pomočjo učiteljstva, ni ustanovil stalnih razmer. — Katera stranka zmagala? S katero stranko naj učiteljstvo deluje? To sta vprašanji, ki se nam usilujeta.

Do sedaj smo opravljali službo zamorca in sicer nekateri tukaj, drugi tam, ne da bi imeli svoj skupni program. — Ali naj tudi nadalje tako ostane? Ne, tako ne sme ostati! Stajersko učiteljstvo nam kaže pot, po kateri nam je hoditi. Brzobjavka v 10. št. „Popotnika“ se glasi: „Zborovanje štaj. učiteljev in učiteljic je sijajno. Udeležencev okoli 1200. Resolucije soglasno vsprejete.“ Združimo se tudi mi! Organizirajmo se! Bodimo složni med seboj v skupnih stanovskih zadevah! Stopajmo združeno po poti stanovskega napredka! Stopimo tudi mi v boj, pa kot ljudje, ki vedo, za kaj se bojujejo. Prebrat naj se ne izvrši brez našega sodelovanja, kakor se ni izvršil oni leta 1889, — a nasledki morajo biti nam ugodnejši. — Pri preobratu l. 1889 je učiteljstvo igralo važno vlogo, le žal, da zastoj, ker ni že pred bojem stavilo svojih pogojev.

Skušnja izmordri človeka, — tudi učiteljstvo menda. Zada se nam zopet ponuja redka prilika, da si pridobimo na Goriškem primerno existenco, katere zdaj nimamo. — Naša dežela je učiteljstvu vse prej nego deveta dežela, kjer bi nam od vseh strani ponujali, kar nam po pravici tiče, česar pa brez združenega truda in združenega dela ne dosežemo. — Ne opravljajmo nadalje nikomu več robote; tudi ne bodimo nobeni stranki statisti, še manj tovarniki; postavimo se raje na lastne noge, a ne posamezno, ampak skupno. Ne bodimo več hlapci, ampak zavezniki one stranke, ki nam zagotovi tako existenco, ki nam postavno in po vsej pravici tiče.

Sedaj smo na razpotji! Treba je dobro in dalekogledno premisliti, kam naj se krene, ali na desno, ali na levo. Učiteljstvo je menda že vsaj toliko doraslo, da ne bode vedno le orodje v rokah drugih, od katerih ni doslej še ničesa dobilo. Na noge, na lastne noge! Ako stori učiteljstvo svojo dolžnost **tudi proti samemu sebi** potem, ko je delalo doslej samo za druge, pokaže le, da je faktor, s katerim je treba računati. Faktor pa, s katerim ni treba računati, se jednostavno zbrise, kakor so se doslej zbrisale naše zahteve.

Katera stranka bi hotela učiteljstvu pripomoči do tega, kar mu gre po božjih in državnih postavah? — Oglasi naj se, pokaže naj se, in ž njo naj bi šlo učiteljstvo v boj. Ne vežimo se pa z nobenim, ne pomagajmo nobenemu, če se drugače še tako ž njim vjemamo, ako ne vemo, za kaj. Držimo se navodila: „dam ti, če daš ti meni“. Če še nadalje postopamo kakor do sedaj, ostanejo naše mreže prazne, ko se bodo drugim, ki z našo pomočjo lovijo, trgale od teže rib.

Učiteljstvo na Goriškem naj ne bo podobno petim svetopisemskim devicam, katerim je olja zmanjkalo ravno takrat, ko se je najbolj rabile. V nas je velika moč, ki je pa dosedaj le drugim koristila. Porabimo za svoje stanovske koristi vsako priliko! Postavimo si vsi deželni učitelji skupen program in delajmo po njem! **Združimo se v deželno učiteljsko društvo ali v zavezo okrajnih učiteljskih društev***, ki bode delovalo v korist deželnega učiteljstva! Na delo! Sreča je le delavnim in pogumnim mila. Delajmo pa združeno, ker delo posameznih v sedanjih dneh malo izdaja; „a delo in trud naj nebo blagoslovi“.

Na Goriškem, meseca maja 1896. **Več učiteljev.**

„Edinost“ je med drugim na to okrožnico tudi to-le odgovorila:

Dandanes, ko so se vsled spremenjenih gospodarskih razmer vsakemu posamičniku — in to celo tam gori v skrajnih gorskih kotih, oddaljenih od velike ceste novodobnega modernega in kulturnega življenja — jako pomnožile osebne potrebe, dandanes naj bi učitelj, izobraževatelj in vzgojitelj naroda, dostojno preživljal sebe in svojo družino z dobrim — gold. na dan. Učitelj z 400 gl. letne plače po 20letnem službovanju — to je — milejšega izraza ni možno rabiti — pravi škandal. Gori smo govorili o poštemem preživljenju — kje pa so one duševne potrebe, kojim se ne more izogniti učitelj, ako hoče res biti to, kar mora biti: vzgojitelj naroda v šoli in izven šole. Kakor posvodi, tako velja tudi za učitelja: vsako mirovanje v naobraževanju samega sebe znači nazadovanje. Učitelj, ki hoče vestno vršiti svoj lepi in vzvišeni poklic, mora ostati vse svoje življenje tudi — učenec; tudi on mora neprestano popolnjevati svoje znanje. A dolžnosti učiteljeve segajo še dalje: on mora biti ljudstvu jasen vzgled tudi v socialnem življenju — po svoji vnajnosti, po načinu svojega življenja, po svojem vedenju in po modrem posezanju v vsa vprašanja, ki so v zvezi z materialno in duševno blaginjo naroda. Ne da bi direktno posezal v politiške in narodne boje, in ne da bi se utikal v

*) Pametna misel.

povsodi neizogibne malenkostne lokalne prepire, mora učitelj vendar-le prednjačiti narodu na potu izobraževanja, bodisi v razumevanju gospodarskih vprašanj, ali pa splošnih duševnih koristi. Mi vsaj si ne moremo misliti drugače — pravega učitelja! Vse to pa stane primerno veliko denarja; v to treba izdatkov, kojim se ni možno izogniti niti najvarč-nišemu učitelju. In poleg tolikih dolžnosti in potreb, kraj pripoznane velikanske važnosti učiteljskega poklica za razvoj naroda, kraj jasnega imperativa, da učitelj ne bódi učitelj le malim bosopetnikom v šoli, ampak vsemu narodu sploh, kraj vsega tega plačujejo se učitelji po Goriškem s 400 gld. — tu pa tam po 20letnem službovanju, ko je torej do-ličnik posvečal svoje sile narodu blizo polovico povprečne dobe človeškega življenja! — z 400 gld. na leto, dobrim goldinarjem na dan. Ne, to je škandal! In potem tožijo ljudje tu pa tam, da so učitelji taki in taki! Ne pomislijo pa, da takim nečuvnim postopanjem sami zapirajo učiteljstvu pot do pravega nadaljnega izobraževanja, do možnosti pravega in vsestranskega vršenja velikega poklica učiteljskega. Tudi s psihološkega stališča si tolmačimo lahko, zakaj mnogokojega učitelja vedenje ni po tem, da bi se priljubil ljud-stvu. Ako se kdo záveda važnosti naloge, ki mu jo je vršiti v človeški družbi, a mu za-jedno pravita telo in — duša, da je zanemarjen; mar se je čuditi potem, da mu je ogorčeno vse bistvo?! Menimo, da ne. Vse to naj pomislijo narod in njega prvaki! Skrbe naj, da potihnejo jedenkrat opravičene pritožbe v prospeh ljudskega šolstva in v prospeh splošne obražbe naroda.

V drugem delu tega odgovora se pa boji, da ne bi hoteli učitelji še dalje delovati s stranko sedanjega vodstva. No, kolikor mi poznamo goriško učiteljstvo, se tega gotovo ni bati, ampak po našem mnenju ima ta okrožnica namen, sedanje vodstvo opozoriti, da za učiteljstvo ni še toliko storilo, kolikor bi glede na važnost učiteljskega stanu storiti moralo. Vodstvo sedanje narodne stranke naj torej razvije učiteljstvu šolski program, kako in koliko namerava podpirati šolo in učiteljstvo! Tak program bomo tirjali tudi kranjski učitelji od vodstva naše narodne stranke. Časi, v kojih je učiteljstvo narodnosti samó tlako delalo, so minuli in zato odobrujemo ta odločen korak goriškega učiteljstva — učiteljstvu v korist in ne na škodo naši narodnosti, ker smo prepričani, da se nihče ne bode izneveril zastran tega svojemu narodu.

Goriško učiteljstvo je na ta odgovor „Eдинosti“ zopet tako-le odgovorilo: V za-hvalo, pojasnilo in obrambo!

Velecenjeni gospod urednik! Prebravši 23. št. vrle „Eдинosti“ vskliknil sem: Hvala Bogu! Še se dobi živa duša na tem božjem svetu, katera duša goji sočutje z učiteljstvom na Goriškem. Hvala Vam, gospod urednik, da ste ponatisnili našo okrožnico; Bog Vam poplačaj za navdušene besede, katere ste napisali za nas: vidi se jim, da so Vam prišle iz srca, — zato so tudi nam šle do srca. Hvala Vam tudi za obsodbo onih stavkov v okrožnici, s katerimi se ne morete strinjati, kajti prepričani smo, da ste jih napisali iz zgolj ljubezni do svete stvari, za katero se bojujete. Hvala za zanimanje, katero gojite do naše stvari. Take kritike se ne bojimo, take se ne branimo, take ne zaničujemo, kajti iz čistega srca prihaja in gre nam do srca. Ko bi bilo tudi drugod tako! A pri nas velja kot edini argument kol, s katerim se udriha kar slepo na levo in desno in tako se vstvarjajo pri nas na Goriškem razmere, katere so vse poprej kakor zdrave. —

V pojasnilo, da se prav razumemo, je treba najprej povedati, zakaj, iz katerega vzroka in namena se je izdala okrožnica. Prejšnje vodstvo Slovencev na Goriškem, če tudi se ni štulo prijazno učiteljstvu, obljubljalo je, da z letom 1895. se za gotovo zboljša stanje učiteljstvu, uporabivši 9% doklado, katero se je do istega leta plačevalo za zem-ljiško odvezo. Sedanje vodstvo, kateremu smo pač tudi mi, ki smo izdali okrožnico, mnogo pripomogli do zmage, pa nam niti tega ni izposlovalo ter stvar zavlačuje tako, da niti zdaj ne vemo, pri čem smo. In oni nesrečni zakonski načrt, ki se potepa po svetu, kakor deseti brat, kaj prinese? Slišite, kaj piše zadnja „Soča“ v uvodnem članku: „*tedaj je učiteljstvu z novim zakonom (ki pa še zakon ni!) manj pomagano nego se je zdelo na prvi pogled. To bi se reklo: kar dam z desnico, vzamem z levico, a kaj takega naše učiteljstvo ne zasluži in skrajna ogorčenost celega stanu bi bila v takem slučaju povsem naravna in razumljiva.*“ — Tako piše tista „Soča“, ki s kolom udriha po istih učiteljih, ki se predrznejo kritikovati tako postopanje z nami.

Gospóda, roko na srcé, in recite, ali ni bil skrajni čas, da je vskipelo tudi v pol-zevi naši naravi, da smo morali dati duška užaljenemu svojemu sreju?! Užaljeni do dna svoje duše, katera si je v svesti, da je vse svoje moči posvečevala narodu svojemu, a ni za vse svoje delovanje dobivala niti groša, niti priznanja, ne upanja na boljšo bodočnost — v takem duševnem stanju smo pisali izdano okrožnico, za katero smo odtrgovali od ust svojim otrokom. Srce, užaljeno srce, nam je krvavelo, ko smo morali zapisati tudi one stavke, s katerimi se ne more vjemati oni narodnjak, katerega ni božja previdnost obsodila, da mora robotati kot učitelj na Goriškem v sedanji dobi, v kateri se mlajšemu učiteljstvu godi tako, da nima upanja, da bi po tej poti prišlo do tega, kar uživa uč-

teljstvo, ki službuje čez 25 let. Kako je to mogoče, ni treba zopet ponavljati, kajti to je že dovolj dokazano v „Edinosti“ lanskega in letošnjega letnika.

Okrožnica je imela namen opozoriti naše voditelje naroda na naše razmere in to ob času, ko se na Goriškem zopet vrši nekaj preobrat. Hoteli smo zvedeti, ali je sedanjemu vodstvu resno kaj na tem, da smo njega pristaši, njega verni apostoli med narodom. Hoteli smo povedati, da vsak delavec je vreden primerne plačila ter zvedeti, ali je sedanjemu vodstvu resna volja pomagati nam do tega, kar nam gre po vsakem zakonu: bodisi po božjem, bodisi po državno-šolskem?

V okrožnici resno ključemo: oglasi naj se stranka, katera nas hoče imeti za svoje sobojevnike. V okrožnici se niti z besedo ne oporeka, da bi ne hoteli še dalje delovati se stranko sedanjega vodstva — marveč samo jamstva hočemo od njega, da se z nami ne boče tudi v prihodnje tako ravnalo, kakor doslej.

Ako je sedanjemu vodstvu kaj ležeče na nas, naj se oglasi in konec boče okrožnicam.

Na očitano kruhoborstvo odgovarjamo le toliko, da rečemo, da nas je v resnici sram tolikega moledovanja za kako zboljšanje; a kaj hočemo: narava hoče, da moramo tudi mi svojemu in svojih otrok telesu dajati tudi kruha; in ker nam ga z lepa dati nočejo, moramo ga tirjati tudi s takimi sredstvi, kakoršno je naša okrožnica. Da bi pa bili vse idejale pustili na stran, ni res, kajti v okrožnici smo nalašč z **debelimi črkami** dali napisiti stavek: „Ako stori učiteljstvo svojo dolžnost **tudi proti samemu sebi** potem, ko je delalo doslej samo za druge, pokaže le, da je faktor, s katerim je treba računati.“ — To je naš evangelij, na katerem temelje vsa izvajanja okrožnice. Ako se zde kateri sklepi nekoliko krivi, krive so na njih le žalostne naše razmere na Goriškem.

Poglejmo samo na delavsko vprašanje. Delavci so tako daleč zašli, da so obesili na klin narodnost in vero. Zakaj? Pač le zato, ker le ob narodnosti in veri delavce ni zamogel preživljati svojega lačnega telesa. Kdo je kriv, da je delavsko vprašanje tako daleč zagazilo? Kdo drugi kakor voditelji narodovi, kateri niso imeli razuma in ne sreča za težnje delavcev. Vsa odgovornost pada na voditelje, kajti sila kola lomí. Človek, padši v vodo, zagrabí za vsako bilko, tudi za peno, v nadeji, da si reši vse, kar ima — golo življenje. Zakaj se ni podalo rešilne roke potapljajočemu delavskemu stanu? Zakaj se je mirno gledalo na bregu, ali se celó hudobno rogalo ter je zaničevalo?

Tako kakor delavcem, ako ne slabše, se godí nam na Goriškem. Ali se hoče pustiti tudi naše vprašanje tako v nemar, kakor se je delavsko? Nasledke naj si zareže na rovaš oni, kateri je za to poklican. Še je čas ugodne rešitve našega vprašanja, a zadnji čas je. Sreče nam krvavi, ko moramo tako govoriti; narodnostni in verski čút nam zadržuje peró, da le s silo spravimo iz njega svoje trditve, svoje klice na pomoč. Sreče nam brani, a zdravi razum nas sili, da se ne moremo več zadrževati. Ako je komu kaj za nas, naj pokaže svojo rešilno roko in vse boče prav in dobro. Dakle —!

Ali gospoda slavna! S kolom in cepcem, katerega je že pričela vilteti nad našimi glavami „Soča“ — glasilo sedanjega vodstva goriških Slovencev — ne opravite nič, a še manjše kakor nič! Vzenite v roko zgodovino in ona Vas pouči, da taki argumenti niso nikdar in nikjer pomogli, da bi zatrlí ideje, katerih naravna sila goni na površje. Vedite, da ako pribijete na sramotilni križ enega „Petra iz Križa“, po katerem bijete kakor besni, rodi se vam na sto družih, tako, da Vam zmanjkajo žebli za pribijanje. Vodstvo goriških Slovencev, na tebi je zdaj, da storiš svojo dolžnost, ako ti je več mar narodna korist, kakor pa bahati „ego“ in njegov kol.

V dostavek naj navedemo tu slučaj, ki morda ni le slučaj, ampak premišljen korak od neke strani sedanjega vodstva gor. Slovencev. Danes osem dni, t. j. 18. m. m. je bila v Sv. Križi na Vipavskem okrajna učiteljska konferenca (oddelek). Konferenco je počastil tudi č. g. deželni poslanec Bl. Grčca, župnik v Sempasu. Naravno je, da je prišlo v razgovor tudi pereče naše vprašanje. Po konferenci se je pri „mizi“ marsikatera rekla od strani naše, kakor tudi od strani č. g. poslanca, kateri je bil za sporazumljenje. Pojasnil nam je marsikaj, posebno iz zadnje prevažne odbore seje političnega društva „Sloga“ ter postopanje „Soče“. Toliko rečemo, da nastop č. g. poslanca je precej ugodno uplival na naše razmere in po tej poti, katera se je tu označevala, bi bilo upati, da se poleže vihar, ki je nastal ter da se zopet vse spravi v pravi tok. Nastop č. g. poslanca je bil le privaten nastop; ako so njegovi nazori tudi nazori vsega vodstva — je sprava mogoča. Da vidimo!

Zemljevid Kamniškega okraja. Kamniško učiteljsko društvo je izdalo prav primeren zemljevid svojega šolskega okoliša, kateri je narisala v polovični meri specialne karte (1,150.000) znana dunajska tврdka Freytag & Berndt. Strmine so sicer zaznamovane z „osenjevanjem“ (Schummerung) in ne s „črtkanjem“ (Schraffierung), ker to hitreje gre, vendar mislimo, da cenemu zemljevidu to ni na kvar. Napak nismo opazili, le črnuški kolodvor je malo premaknjen. Višinske številke krajev naj bi se bile pridejale med oklepi pod, in ne nad krajevnim imenom, kakor je to sploh navada. V tolmačenju ni trikotnik

dobro razložen, češ da pomeni „gorski vrh“, nego on je „trigonometričen znak“, za natančno izmerjene višine, dočim so druge (napačno „zemljemersko znamenje“) le geometrično, približno izmerjene in lahko napačne za + 25 m. Oblike Stob, Spilk, Tuhinšica niso pravilne.

Nomenklatura je oskrbel odbor okr. učit. društva in mi smo prav zadovoljni z njo, ker je pametna in jednostavna. Kam pridemo n. pr. če bomo začeli vse z veliko začetno črko pisati, kakor je sedaj postala prava manija, to pa le iz tega uzroka, da se od Hrvatov razločujemo (čujte in strmite!). Cigaletoy in Hubadov slovar vendar pametno pišeta zemljepisna imena in kar je že vpeljano, ni potreba lahkomišelnosti podirati. Že ranki Praprotnik je izdajal letna poročila v Kamnigorici in v Šolskem prijatelju najdem poročila iz Škofjeloke. Če pišem pravilno Banjaloka, zakaj bi ne veljalo tudi „Škofjaloka“. Oboje skupaj je namreč še le krajevno ime, a vsako posamezno ne. Italijan piše Castelmuschio in Cittanova, pa tudi Hrvat ne piše nikoli „Baška Nova“, nego vedno le Baška nova. Komu pa je podobna sedanja novotarija: Dunajsko Novo Mesto, Gorenje Nadanje Selo, Marija Devica v Polji, Moriški Novi Trg itd. Če pridejo velike začetnice v navado, potem bomo kmalu pisali: Jadransko Morje in Posavska Nizina. Kakor hitro pa poslednje zapišem, potem pa tudi lahko pišem: „razprostira se Nizina ob Savi“. Potem bo treba le še „Mati“, „Oče“ pisati (Škof, Cerkev itd. je že sedaj v navadi), ker smo jima spoštovanje dolžni, potem pa lahko začnemo vse samostavnike z veliko začetnico pisati in prekosili bomo celo Nemce!

Nemci pišejo sedaj (izvzernši v začetku stavka) atlantischer Ocean, tiroler Dolomiten, inkürze, zuhause itd. in to kljub uradnim naredbam, ker se jezik sa m razvija in si meje določuje, ne pa slovničarji. Tudi pri nas se bo tako godilo in praksa bo obveljala. Tako čitam v letošnjem „Slovencu“ št. 129: „v Podgorici, župnija Dolenjavas“. Izgovor, da se to ne da sklanjati je prazen, ker na zemljevidih in občinskih pečatih rabimo le nominativ in pri pisanih bi lahko prav tako storili. Saj je znano, da nemški uradnik ni hotel ekspedirati pisma v Celovec, ker je našel v svojem zapisniku Celovec, a ne (v) „Celovec“.

S. R.

Učitelj in nekdanji učenec. Te dni obiskal je italijanski naučni minister Gianturo mesto Turin. Profesorji tamošnjega vseučilišča priredili so slavnosten obed ministru na čast. K temu obedu pa ni prišel jeden najznamenitějšíh sedanjih profesorjev vseučilišča Trinškega. Zbrani učenjaki čudili so se temu in ugibali po vzroku takemu, dozdnevno „demonstrativnemu“ izostanku. Minister pa se temu ni čudil čisto nič in bržkone mu je bilo celó prijetno, da ni došel stari profesor v družbo. Isti profesor je namreč pred leti, ko je bil predsednik vseučiliščne izpraševalne komisije — vrgel pri izpitu tedanjega kandidata za vseučiliščno stolico in današnjega naučnega ministra. Čuden je ta svet! Gianturo je padel na izpitu, a kljubu temu je danes minister nauka, v tem ko je njega bivši učitelj osivel v svoji službi in je vedno še to, kar je bil.

Čudoviti otroci. Pripoveduje se, da je Plinj mlajši že s 14 letom pisal grško tragedijo. Slavni arabski zdravnik in modroslovec Aviccena je v desetem letu že pisal znanstvena dela, in je z osemnajstim letom že končal svojo enciklopedijo. — Pico Mirandolo je s 14 letom obiskoval kolonjsko vseučilišče. Poleg grščine in latinščine je tudi že govoril kajdejščino, hebrejščino in arabščino, s 23 letom je zagovarjal svojih sto ter proti vsem učenjakom sveta. — Melanckhus je z dvanajstim letom obiskoval heidelberško vseučilišče, s 17 letom je bil že magister, z 21 letom profesor grščine v Wittenbergu. — Henrik Stephans je že kot deček Calvinov katekizem izvrstno preložil v grščino. — Tasso je s 13 letom začel pravoslavne študije na vseučilišču v Padui, s 17 letom je priobčil svojo epično pesem Rinaldo. — Modroslovec Gossendo je že s šestnajstim letom dobil stolico retorike v Aixu. — Baratier je s tremi leti govoril in s štirimi pisal nemščino in francoščino, s petimi leti je znal latinščino, z osmimi leti grščino, hebrejščino, kadejščino in arabščino. S 14 leti je postal magister in v 20 letu je umrl. — Heinecke je v prvem letu se že naučil vse zgodbe iz prve Mojzesove knjige, v 14 mesecih je znal že vse sveto pismo, v 4 letu je znal že zemljepis, v 5 letu, je imel latinski nagovor na danskega kralja. V tem letu je še umrl. — Braun je znal v drugem letu že glavne zgodbe in sveto zgodovino, s 13 letom je dovršil pravoznanske študije in se odlikoval kot dober risar.

Društvo hrvaških učiteljic. V Zagrebških listih sta te dni priobčili učiteljici Mariji Jambrišak in Jagoda Truhelka oklic vsem hrvaškim učiteljicam in narodnemu, za šolo vnetemu ženstvu. V tem oklicu naznanjata omenjeni učiteljici, da se je osnovalo v Zagrebu društvo hrvaških učiteljic, katero ima namen, da podpira tiste učiteljice, katere postanejo brez svoje krivde za delo usposobne, da obolele preskrbljuje z denarjem in zdravili. Ščasom si bode društvo sezidalo svoj dom, kjer bodo naše zunanje učiteljice za majhno plačo stanovanje in postrežbo. Društvo si je stavilo nalogo, da podpira na-

darnejše svoje člane v znanstveni naobrazbi. Zato hoče ustanoviti svoje glasilo, svojo knjižnico in prirediti predavanja o pedagoških vprašanjih posebej in o znanstvenih sploh. — Svojim koleginjam stavim hrvaške tovarišice v vzgled. Tako kot one, naj se zavedajo svojih izvenstanovskih dolžnostij tudi naše učiteljice in naj v prvi vrsti zdrave in vplivne svoje moči posvetijo povzdigi in napredku svojega stanu!

Minister nauka in bogočastja, g. bar. Gautsch, je baje obljubil, da osebno obišče učiteljske koperske v ta namen, da se sam prepriča o razmerah na tem zavodu ter da ukrene, kar treba, da utihnejo pritožbe Italijanov proti rečeni šoli.

Tako javljajo italijanski listi.

Mi ne vemo sicer, da-li imajo Italijani razloga, tožiti se proti učiteljsku v Kopru, ali to vemo, da imajo učiteljsčniki ne jednega, ampak tisoč razlogov tožiti se na poznane hujskače koperske. Ako g. Gautsch res pride v Koper, naj italijanska gospoda nikar ne pozabijo povedati istemu, kolikokrat so morali učiteljsčniki, hoté iz šole domov, bežati pred kamenjem pouliške, od olikancev in glače-rokovichah nahujskane sodrge". Celó preko zidov so često ubrali svojo pot! Vse to naj lepo povedo njegovi ekscelenci, saj ne more škoditi, ako tudi gosp. minister dobi nekoliko pojma o — istrskih razmerah.

Denemarka. (Nov šolski zakon.) Letos se je predložil deželnemu zboru načrt zakona, s katerim se bode reorganiziralo tamošnje ljudsko šolstvo. Glavne točke tega načrta so: 1.) Otroci prično pohajati šolo v pričetku tistega šolskega polletja, v kojem je otrok končal sedmo leto. (V Denemarki so tudi šole za otroke iz predšolske dobe, „Pogeskoler“ = zabavišča, katere vodijo takozvane „ljudske učiteljice.“ Sicer pa traje šolska doba pri deklicah do petnajstega in pri dečkih pa do šestnajstega leta.) 2.) Število otrok jednega razreda sme znašati najmanj 35. 3.) Zgodovina, zemljepis in prirodoznanstvo so obligatni predmetje vseh javnih ljudskih šol. 4.) Najkrajši učni čas znaša 41 tednov na leto in najmanj 18 ur na teden. (V Denemarki je na deželi več dvorazrednic z jednim učiteljem.) 5.) Za vse učitelstvo velja sistem službenih let. V mestih znaša plača učiteljev od 900 do 2400 kron (10 kron = 12:25 mark), učitelji pa od 700—1600 kron. Glavni učitelji dobé po 200—1200 kron funkcijske doklade. Kantorji dobé po 100 kron. Na deželi znaša prva plača po krajevnih razmerah 700—900 kron, družih učiteljev, oziroma učiteljice pa 500—700 kron in izprašanih „ljudskih učiteljic“ pa 400—600 kron. Starostne doklade se ravnaajo po krajevnih razmerah ter znašajo za prve učitelje 200—800 kron, za druge učitelje in učiteljice 100—400 kron, za „ljudske učiteljice“ 50—200 kron. Poleg plače dobé učitelji in učiteljice na deželi tudi prosto stanovanje, prvi učitelji in jednorazredničarji 50 arov vrta, drugi učitelji in učiteljice pa po 6¹/₂ ara vrta. Za cerkveno opravilo dobé po 150 kron. Zvonenje ima preskrbeti občina. 6.) Občine skrbé za plače, država pa za starostne doklade. 7.) Razven tega plača država na leto 100.000 kron kot podporo revnim šolskim občinam. 8.) Glavno mesto Kopenhagen dobiva na leto 170.000 kron podpore. 9.) Letni državni izdatki bodo prirastli na leto po tem zakonu od 900.000 do 2.400.000 kron. — Kedar postane ta načrt zakon, se bode stanje učiteljstva v Denemarki precéj zboljšalo. Plače navidezno sicer niso visoke, vendar je treba jemati v poštev, da sé v Denemarki mnogo ceneje živi, kakor pa pri nas, ker tankaj ni treba plačevati nič carine. Najboljše goveje meso velja n. pr. 0:40 mark stari funt; 200 funtov rži 8—9 mark i. t. d.

Muhasti okrajni šolski svet je že znan našim čitateljem. Ta je namreč oni v Špitalu na Koroškem, kateri je izdal znani ukaz, ki je prepovedal učitelju brez dovoljenja zapustiti kraj, kjer službuje. Sedaj jo je zopet pogodil! Sklenil je in ta svoj sklep razglasil, kateri strogo prepoveduje učiteljem pisati druge stvari, razven samo strokovne, torej le metodiške in pedagoške. Kdor bi se zoper ta ukaz najmanjše pregrešil, zapade takoj disciplinarni preiskavi in gotovi kazni! — Državnega osnovnega zakona, kateri dovoljuje sleharnemu, da sme svoje misli v besedi in pismu prosto izražati, tega v Špitalu ni, ali pa mislijo gospodje pri okr. šol. svetu, da niso učitelji državljeni. To so zares krasne razmere!

Šala mora biti povsod. Na Gorenjem Avstrijskem je neki okrajni šolski svet prepovedal nekemu učitelju, da se ne sme voziti na biciklu. Ta ukaz je sličen onemu s Koroškega in se bo seveda moral vreči v koš. Dotični učitelj — kar je ob sebi umevno — bo opustil vožnjo na kolesu prav toliko, kolikor baje drsanje po ledu, spanje, jed in pijačo. Okr. šol. svet se je najbrže nekoliko pošalil, saj šala mora biti povsod. Če se pa komiške uloge resno igrajo, potlej si lahko mislimo resno ulogo komiškim, in končno človek res ne ve, kje je meja med šalo in resnobo. Bog pomagaj vendar — kaj nas še čaka!

Učni tečaj za slamarijo. V kamniškem okraju se bodo ustanovili še tekom letošnjega leta učni tečaji v svrhu povzdige slamarije in napravaz vzglednih nasadov za pridelovanje boljše slame. Na podlagi strokovnjaškega mnenja centralne komisije za obrtni pouk se je izreklo naučno ministerstvo za omenjene učne tečaje, ki naj se vsako

leto v jesenskih in zimskih mesecih v Domžalah in okolici obdržavajo po štiri do šest tednov, da se obiskovalci dobro izvežbajo v platenji slame. Učitelj, katerega je dobili s Toskanskega, stanoval bode stalno v Domžalah, za časa učnega tečaja izven Domžal pa se nastani v kraju, kjer se bode vršil tečaj. Od tretjega leta naprej pa bode poleg tega moral poučevati tudi učitelj iz Švice. Z navedenimi učnimi tečaji se bode tudi združilo nekaj umetnih nasadov glede domače obrtne slamarije. Te nasade bo moral učitelj napraviti in nadzorovati. Potrebne prostore in zemljišča preskrbeti bodo morale dotične občine, ostale troške pa prevzameta država in dežela. Za sedaj nameravajo se prirediti taki učni tečaji v Domžalah, Moravčah, Rovi, Mengšu, Kamniku, Dolskem, Šmarci, Trzinu, Radomljah, Prevojah, Lukovici in Cerkljah.

Deželni šolski svet je imenoval: Nadučiteljem v Št. Rupertu g. Aleksandra Lu-načeka v Trebeljnem; nadučiteljem v Loškem potoku g. Jožefa Sedlaka v Kopanju; za učiteljico na dekliški šoli v Kočevju gospd. Elo Tschurn v Brezicah; učiteljem v Leseah g. Ivana Šemrla v Št. Vidu pri Cerknici; učiteljem v Mozelju g. Ivana Lacknerja v Mozelju.

„Slovensko učiteljsko društvo“ je priredilo 14. t. m. v salonu hotela „Lloyd“ „slavnostni večer“ na čast mestnemu županu in predsedniku c. kr. inestnemu šolskemu svetu, gospodu Ivanu Hribarju, kateri večer se je izvrstno obnesel. Udeležilo se ga je vse učiteljstvo mestnih slovenskih in nemških šol ter mnogo tovarišev z dežele. Zastopana je bila tudi „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ po svojem predsedniku in blagajniku. Pa tudi mnogo prijateljev ljudskih učiteljev in ljudskega šolstva se je udeležilo tega slavlja, med drugimi g. podžupan dr. vitez Bleiweis, g. ravnatelj Šubic, g. nadzornik Levec, g. državni poslanec Koblar, g. notar Gogola, g. predsedstveni tajnik Lah in drugi. Večer so otvorili vrli tamburaši „Sokolovi“ s sokolsko koračnico. Za njimi je pa pozdravil društveni podpredsednik g. J. Režek v prekrasnih besedah najprvo g. župana in potem vse druge goste, posebno neučitelje, poudarjajoč, da slovensko učiteljstvo, žal, še nima med narodom toliko prijateljev, kolikor bi jih gledé na važnost ljudske šole v istini zaslužilo, a toliko tesneje se pa oklene tistih, ki mu stojé na strani; med te prištevata tudi pri tem večeru zbrane goste ter jim od dna srca zakliče: Dobro došli! Za društvenim podpredsednikom je nastopil od odbora „Slovenskega učiteljskega društva“ izbrani govornik g. E. Gangl, ki je z njemu prirojeno govorniško spretnostjo v pesniško navdahnjenih besedah slavil g. župana Hribarja kot vrlega, neumornega delavnega rodoljuba slovenskega in kot prijatelja slovenskega učiteljstva. Izražala se je občna želja, da bi g. govornik prijavil svoj govor v našem listu. Gosp. nadzornik Levec je opisoval g. županu žalostne gmotne razmere mestnega učiteljstva ter mu pokladal na srce, da bi se potegnil na merodajnem mestu za zboljšanje plač mestnemu učiteljstvu. Na to je g. župan v daljšem govoru poudarjal važnost prosvete za sleherni narod, važnost ljudskega šolstva in učiteljstva ter obljubil, da bode vse storil, kar mu bode le mogoče v blagor mestnega učiteljstva in šolstva. Predsednik „Zaveze“ g. L. Jelenec mu je priporočal vse slovensko učiteljstvo, katehet g. Smrekar pa društvo za zgradbo zavetišča in vzgojevališča v Ljubljani; dalje je tudi z navdušenimi besedami naglašal, koliko zaslug ima cerkev za prosveto, omenivši posebno samostanskih šol, koje so bile prve, ki so sejale omiko mej narod. Na to je zaključil g. podpredsednik oficijelni del večera, zahvalivši se vsem gostom za udeležbo, za sodelovanje pa vrlim tamburašem in pevcem, ki so z lepim tamburanjem in petjem zabavali vse prisotne.

Kako bi se zaprečilo, da bi se neizkušeni suplenti (sic! Uredn.) ne nastavljali, ker se s tem krši naš stanovski ugled? O tem vprašanju je razpravljalo dné 11. roznika učiteljsko društvo gorenjegrajskega okraja. Sklenilo se je, da se pri uradni konferenciji spravi to vprašanje na dnevni red kot samostalni predlog.

Petinstiridesetletnico učiteljevanja je praznoval koncem t. šolskega leta g. Franc Raktelj, vodja II. mestne deske šole v Ljubljani. Klubok z glave pred možem, ki že 45 let tako plodonosno nosi težki jarem ljudskega učitelja. Bog ga ohrani tako zdravega in čvrstega, kakor je danes, še v prihodnje, da bi doživel tudi 50letnico svojega delovanja v ljudski šoli! Na mnogaja leta!

Iz Belokrajne se nam poroča: Pri okr. učit. konferenciji za črnomaljski okraj dné 8. t. m. bil je zastopnikom v okr. šolskem svetu izvoljen g. Fran Lovšin, nadučitelj na Vinici. S to izvolitvijo je dalo belokranjsko učiteljstvo odločen in možat odgovor nekemu dopisniku v „Slovcu“, kateri je imel namen, napraviti glede te izvolitve razpor med učiteljstvom, oziroma spraviti kakega onahljivca v okr. šol. svet. Gosp. Lovšin spada med one može trdega značaja, katerim velja načelo: Vkloniti se nikdar!

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 794

o. š. sv. Na dvorazrednici, ki se razširi v kratkem v štirirazrednico, je popolniti drugo učno mesto s prejemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem, obstoječe iz jedne sobe in kuhinje. Kedar se šolsko poslopje dozida in šola razširi v 4razrednico, se bode povikšala plača in povečalo tudi stanovanje. Prošnje do 1. vel. srpana t. l.
C. kr. okr. šolski svet v Kočevju, dné 2. mal. srpana 1896.

Št. 859

o. š. sv. Na dvorazrednici v Kočevskireki se razpisuje v stalno ali začasno nameščenje 2. učno mesto s prejemki IV. plačilne vrste in z jedno sobo v stanovanje. Prošnje do 5. vel. srpana t. l.
C. kr. okr. šolski svet v Kočevji, dné 13. mal. srpana 1896.

Št. 860

o. š. sv. Na jednorazrednici v Gotenici se razpisuje v stalno ali začasno nameščenje voditeljsko mesto s prejemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem. Prošnje do 5. vel. srpana t. l.
C. kr. okr. šolski svet v Kočevju, dné 13. mal. srpana 1896.

Št. 1115

o. š. sv. Na novi jednorazrednici pri Sv. Lenartu nad Škofjokoloko je mesto učitelja-voditelja z dohodki IV. plačilnega razreda in prostim stanovanjem stalno ali tudi začasno popolniti.
Prošnje za to službo naj se predpisanim pótém semkaj vložé do dné 31. malega srpana 1896.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji, dné 9. mal. srpana 1896.

Št. 1125

o. š. sv. Na petrazredni deški ljudski šoli v Škofjiloki je stalno ali začasno popolniti peto učno mesto z dohodki četrtega plačilnega razreda.
Prošnje za to službo naj se predpisanim pótém semkaj vložé do dné 31. malega srpana 1896.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji, dné 9. mal. srpana 1896.

Št. 1128

o. š. sv. Na jednorazrednici v Olševku je stalno ali začasno popolniti izpraznjeno mesto učitelja-voditelja z dohodki črttega plačilnega razreda in s prostim stanovanjem.
Prošnje za to službo naj se predpisanim pótém semkaj vložé do dné 31. malega srpana 1896.

C. kr. okrajni šolski svet v Kranji, dné 9. mal. srpana 1896.

Št. 401

o. š. sv. Na jednorazrednici v Št. Lambertu se razpisuje v stalno ali začasno nameščenje služba učitelja-voditelja s prejemki IV. plačilne vrste in prostim stanovanjem. Prošnje do 31. mal. srpana t. l.

C. kr. okr. šol. svet v Litiji, dné 10. mal. srpana 1896.

Št. 418

o. š. sv. Na jednorazrednici v Pečah je oddati s početkom prihodnjega šolskega leta 1896./7. mesto učitelja in voditelja s prejemki IV. plačilnega razreda, s poslovno doklado letnih 30 gld. in s prostim stanovanjem stalno, ali tudi začasno.

Prošnje je poslati predpisanim pótém tukajšnjemu uradu do 31. mal. srpana 1896.
C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dné 12. mal. srpana 1896.

Št. 940

o. š. sv. Na trirazredni ljudski šoli v Leskovci pri Krškem se razpisuje drugo učno mesto z letno plačo 500 gld. v stalno ali začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se zakonitim pótém semkaj vlagajo do 7. vel. srpana 1896. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dné 10. mal. srpana 1896.

Št. 791

o. š. sv. Na dvorazredni ljudski šoli v Srednjivasi podelila se bode druga učiteljska služba v IV. plačilni vrsti stalno ali začasno.

Redno opravljene prošnje naj se predpisanim potom tuuradno položijo do 7. vel. srpana 1896.

C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici, dné 8. mal. srpana 1896.

Št. 802

o. š. sv. Na novi jednorazrednici v Ovsiašah pri Podnartu je stalno ali tudi začasno popolniti mesto učitelja-voditelja z dohodki četrtega plačilnega razreda in s prostim stanovanjem.

Prosilci za to službo naj svoje pravilno opremljene prošnje predpisanim potom semkaj vložijo do dné 7. vel. srpana 1896.

C. kr. okr. šolski svet v Radovljici, dné 10. mal. srpana 1896.

Listnica uredništva: G. J. L.: *Hvala lepa na poslanem spisu; pričimo ga, čim prej mogoče; priporočamo se Vam za „torbico“; le polnite jo, ne ozirajte se ne na desno in ne na levo, ampak jedino le na interese našega stanu in šolstva. Ta cilj imamo pred očmi tudi mi; res je, da si z odkritim postopanjem nakopljemo časih kako „zamerico“ na glavo, a takih zamer se ne bojimo, ker smo prepričani, da se bojujemo za stvar in načela, in ne za osebe. Pri vsem delovanju nas pa tolaži prepričanje, da mora biti prej ali slej zmaga na naši strani. Torej, jadrajmo z združenimi močmi pogumno naprej! — Gg. somišljenike prosimo za poročila o okrajnih učiteljskih konferencijah; prosimo pa, naj bodo ista kratka, jedrnata in stvarna. Običajnosti naj izostanejo. — Zaradi počitnic smo izdali danes dve številki; tako bomo storili tudi dne 16. vel. srpana. Vsem tovarišem in tovarišicam: vesele počitnice, da bi popolnoma okrepčani mogli pričeti novo šolsko leto, v blagor našemu ljubemu narodu!*

Higij., c. in kr. priv. šolske klopi

in dovoljenje za njih ponarejanje
priporoča
po prav nizki ceni, tudi na obroke

Ivan Weixl,

nadučitelj v Kamnici pri Mariboru o/D.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod A. Kecej v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Inserati po dogovoru.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.